

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brwinów na lata 2021-2026

Lokalne Badania Społeczne dla Gminy Brwinów

Spis treści:

1. Wprowadzenie.....	3
1.1. Cel opracowania dokumentu	3
1.2. Podstawa prawna.....	3
1.3. Metodologia opracowania dokumentu	4
I. Część diagnostyczna	8
2. Analiza wyników badań diagnostycznych	8
2.1. Ludność i powierzchnia Gminy Brwinów	8
2.2. Sytuacja mieszkaniowa i zasoby lokalowe	12
2.3. Edukacja	13
2.4. Ochrona zdrowia.....	14
2.5. Życie kulturalne, sport i oferta spędzania czasu wolnego	17
2.6. Przedsiębiorczość i lokalny rynek pracy	21
2.7. Bezpieczeństwo publiczne	23
2.8. Analiza problemów społecznych, pomoc społeczna i korzystanie ze wsparcia	25
2.9. Ocena jakości życia w gminie Brwinów	33
2.10. Ocena stopnia integracji społecznej i kapitału społecznego.....	37
2.11. Badanie ewaluacyjne.....	43
II. Część strategiczno-operacyjna.....	54
3. Analiza strategiczna	54
4. Misja, cele, kierunki działań oraz wskaźniki ich realizacji	55
5. Wdrażanie, monitoring i ewaluacja strategii.....	62

1. Wprowadzenie

1.1. Cel opracowania dokumentu

Celem opracowania „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brwinów na lata 2021-2026” jest określenie ram lokalnej polityki społecznej, z uwzględnieniem m.in. takich obszarów, jak pomoc społeczna, profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych, profilaktyka innych uzależnień, przemoc w rodzinie, budownictwo socjalne, edukacja publiczna, ochrona zdrowia, jak również integracja i aktywność społeczna mieszkańców.

Dokument powstał w oparciu o materiał źródłowy, zebrany podczas Analizy danych zastanych (desk research), przeprowadzonych badań ilościowych, serii Indywidualnych Wywiadów Pogłębionych z lokalnymi ekspertami, a także spotkań Zespołu ds. Strategii. Strategia została przygotowana w perspektywie czasowej do roku 2026 i obejmuje szeroko rozumianą politykę społeczną Gminy Brwinów. Opracowanie zawiera część diagnostyczną, w której zamieszczona została pogłębiona analiza sytuacji społecznej Gminy Brwinów. Tam, gdzie było to uzasadnione i możliwe, dane dla gminy przedstawione zostały w ujęciu porównawczym, na tle wskaźników powiatowych, regionalnych i ogólnopolskich, a także z uwzględnieniem danych obejmujących sąsiednie jednostki samorządu terytorialnego. W drugiej, strategiczno-operacyjnej części dokumentu omówione zostały główne problemy Gminy Brwinów, analiza SWOT, a także zestawienie celów ogólnych i szczegółowych wraz z przyporządkowanymi do nich wskaźnikami pomiaru. W Strategii zamieszczone zostały również założenia dotyczące monitoringu i ewaluacji jej wdrażania, ponadto wstępnie określono potencjalne źródła finansowania zaplanowanych działań.

1.2. Podstawa prawna

Opracowanie i realizacja strategii rozwiązywania problemów społecznych należy do zadań gminy o charakterze obligatoryjnym, co wynika z ustawy o pomocy społecznej. „*Art. 16b. 1. Gmina i powiat opracowują strategię rozwiązywania problemów społecznych, a samorząd województwa strategię w zakresie polityki społecznej. (...) Art. 17. 1. Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy: 1) opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem*

programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka...”¹. Ponadto ww. ustawa precyzuje najważniejsze elementy, jakie powinny zostać uwzględnione w tego rodzaju dokumentach. „Strategia (...) zawiera w szczególności: 1) diagnozę sytuacji społecznej; 2) prognozę zmian w zakresie objętym strategią; 3) określenie: a) celów strategicznych projektowanych zmian, b) kierunków niezbędnych działań, c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych, d) wskaźników realizacji działań...”².

Zgodnie z intencją ustawodawcy, jak również powszechną praktyką strategię rozwiązywania problemów społecznych mają charakter przekrojowy, tj. obejmują szeroki zakres zagadnień i ramy lokalnej polityki społecznej, prowadzonej przez daną jednostkę samorządu terytorialnego. Co istotne, tego rodzaju dokumenty nie muszą ograniczać się wyłącznie do zagadnień wymienionych w art. 16b ustawy o pomocy społecznej. Przeciwnie, ich zakres tematyczny może być znacznie bardziej rozbudowany, zwłaszcza, że analiza różnych zagadnień społecznych w szerszym kontekście jest zabiegiem uzasadnionym merytorycznie. Cechą owych strategii jest również ich wieloletni, długofalowy charakter, co oznacza, że ramy polityki społecznej na poziomie lokalnym są projektowane w dłuższej perspektywie czasowej.

1.3. Metodologia opracowania dokumentu

Niniejsza „Strategia” została przygotowana na podstawie kilkietapowych, wzajemnie powiązanych i rozłożonych w czasie działań. Dokument opracowano z zachowaniem następujących zasad:

- kompleksowość, analiza zagadnień społecznych w szerszym kontekście, w tym w ujęciu porównawczym,
- partycypacyjność, zapewnienie udziału różnych grup mieszkańców,
- triangulacja metodologiczna, połączenie różnych metod i technik badawczych.

¹Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, Dz. U. 2020 poz. 1876, art. 16b ust.1 i art. 17 ust.1

²Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, Dz. U. 2020 poz. 1876, art. 16b ust. 2

Prace nad diagnostyczną częścią dokumentu zostały zrealizowane w formie **cyklu badawczego**, polegającego na zastosowaniu **różnych, wzajemnie komplementarnych metod i technik badawczych** (ilościowych i jakościowych), zgodnie z zasadą **triangulacji metodologicznej**. Takie podejście pozwoliło na uzyskanie możliwie pełnej wiedzy i, w konsekwencji, przyczyniło się do sformułowania trafnych wniosków i rekomendacji. **Techniki ilościowe** pozwoliły na uzyskanie „twardych” danych opisujących sytuację społeczną gminy Brwinów za pomocą liczb, procentów i wskaźników. Z kolei **badania jakościowe** zostały przeprowadzone przy użyciu „miękkich”, „rozumiejących” metod. Uzyskany obraz jest wielowątkowy, wielopłaszczyznowy, a także – ze względu na możliwość zestawienia i porównania opinii różnych grup respondentów – wieloperspektywiczny („zasada WWW”).

Grafika 1. Podejście badawcze oparte na zasadzie trzech „w”

Zrealizowany cykl badawczy składał się z następujących elementów:

- Analiza danych zastanych (desk research),
- Badanie ilościowe,
- Badanie jakościowe.

Analiza danych zastanych (desk research)

Analiza danych zastanych (desk research) jest metodą, która została zastosowana w początkowej fazie badania i posłużyła m.in. integracji oraz syntezie dostępnych informacji, związanych z przedmiotem badań. W tym celu skorzystano z dostępnych źródeł informacji: danych statystycznych, dokumentów strategicznych i programowych, raportów, analiz i innych podobnych opracowań. Tę część Analizy Danych Zastanych należy potraktować jako etap przygotowawczy, który dostarczył tzw. tła badawczego, przyczyniając się do skonstruowania optymalnych narzędzi badawczych.

Badanie ilościowe

Pomiar został zrealizowany z wykorzystaniem połączonych technik CAWI (Komputerowo Wspomagany Wywiad Internetowy)³ na próbie N=209 osób (mieszkańców, lokalnych ekspertów, przedstawicieli miejscowych instytucji). Badanie ilościowe zostało zrealizowane w okresie od października do grudnia 2020 roku. Celem tej części badania było pozyskanie opinii na temat lokalnych potrzeb, zjawisk społecznych i kierunków rozwoju, a także działań, które powinny zostać zrealizowane w okresie najbliższych kilku lat.

Badanie jakościowe

Uzupełnieniem powyższych informacji była seria spotkań Zespołu ds. Strategii (składającego się z lokalnych ekspertów), a także Indywidualne Wywiady Pogłębione (IDI) z przedstawicielami miejscowych instytucji publicznych i organizacji pozarządowych. Badanie jakościowe zostało zrealizowane w trybie on-line i posłużyło pogłębieniu informacji z wcześniejszych pomiarów ilościowych. Spotkania zostały przeprowadzone według opracowanego wcześniej scenariusza, czasami zawierającego także dosłowną treść pytań, a ich przebieg został zarejestrowany (dźwięk).

³ Elektroniczna wersja kwestionariusza została umieszczona na serwerze (platformie) wykonawcy i była dostępna w formie linku. Zaproszenie do udziału w badaniu zostało udostępnione na stronie internetowej miasta oraz w oficjalnych mediach społecznościowych.

Grafika 2. Zastosowane metody i techniki badawcze

Warto zaznaczyć, że wiele prezentowanych w niniejszym dokumencie danych statystycznych odzwierciedla stan z roku 2019, a więc jeszcze sprzed pandemii COVID-19. Kluczowe etapy badawcze przeprowadzono w okresie zagrożenia epidemiologicznego. Powyższa uwaga musi zostać uwzględniona podczas interpretacji uzyskanych wyników, zwłaszcza, że niektóre utrudnienia i ograniczenia istotnie wpłynęły na funkcjonowanie Urzędu Gminy i innych instytucji lokalnych, a także sposób świadczenia szeroko rozumianych usług publicznych. Jak można przypuszczać, wspomniane czynniki mogły mieć wpływ na uzyskane wyniki pomiaru, zwłaszcza na poziom satysfakcji z jakości wspomnianych usług, czy ocenę niektórych aspektów sytuacji społecznej gminy.

Pandemia koronawirusa powoduje daleko idące implikacje, których znaczenia i skali nie jesteśmy w stanie całkowicie rozpoznać. Jak można przypuszczać, pełne konsekwencje epidemii COVID-19 będą widoczne w dłuższej perspektywie czasowej. Dynamicznie zmieniająca się rzeczywistość wymusza konieczność rewizji większości prognoz społeczno-gospodarczych. **Prognozowane zmiany spowodują konieczność aktualizacji diagnoz społeczno-ekonomicznych i – co za tym idzie - zmiany lub przynajmniej korekty niektórych priorytetów rozwojowych.** Dobra koniunktura gospodarcza w okresie ostatnich kilku lat miała oczywiście daleko idące skutki na poziomie formułowania celów rozwojowych,

projektowanych działań oraz sposobów ich weryfikacji. Prawdopodobna zmiana dotychczasowych trendów w związku z sytuacją epidemiologiczną powoduje konieczność rewizji wspomnianego podejścia, w tym ponownej refleksji nad priorytetami szeroko pojętej polityki społecznej gminy.

Jak już wspomnieliśmy, gmina Brwinów stoi przed wyzwaniem zarządzania ryzykiem, związanym z pandemią COVID-19, która może przynieść niezaplanowane zjawiska negatywne oraz trudne do przewidzenia konsekwencje. W tym miejscu można zarysować kilka możliwych scenariuszy:

- gwałtowny wzrost bezrobocia oraz narastanie negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych (upadłości i likwidacje, spadek tempa rozwoju gospodarczego, pogorszenie sytuacji na lokalnym rynku pracy, zwiększenie liczby mieszkańców korzystających z pomocy społecznej itp.),
- konieczność dostosowania lokalnej polityki społecznej, rozwojowej, kulturalnej, edukacyjnej do sytuacji po COVID-19,
- zmniejszenie dochodów gminy (korekta perspektywy budżetowej, WPI).

W tym kontekście zasadnym może być stworzenie partycypacyjnego modelu zarządzania strategicznego ryzykiem w warunkach deficytu dostępnych danych, np. z wykorzystaniem takich technik, jak metoda scenariuszowa, czy metoda delficka, uwzględniających włączenie interesariuszy gminy w rozwiązywanie sytuacji kryzysowej, a także – szerzej – we współtworzenie polityki rozwoju (i rozwiązywania problemów społecznych). Proces wdrażania niniejszej Strategii może być do tego dobrą okazją.

I. Część diagnostyczna

2. Analiza wyników badań diagnostycznych

2.1. Ludność i powierzchnia Gminy Brwinów

Brwinów jest miejsko-wiejską gminą, położoną w województwie mazowieckim, w granicach powiatu przuszkowskiego. Gmina sąsiaduje z następującymi jednostkami samorządu terytorialnego: Błonie, Grodzisk Mazowiecki, Michałowice, Milanówek,

Nadarzyn, Ożarów Mazowiecki, Podkowa Leśna i Pruszków. Gmina Brwinów jest położona w stołecznym obszarze metropolitalnym, o ok. 25 kilometrów od Warszawy. Powierzchnia gminy wynosi 6916 ha, z czego miasto zajmuje 1006 ha, natomiast obszar wiejski - 5910 ha. We wspomnianym obszarze wiejskim gminy Brwinów można wyodrębnić 15 sołectw: Biskupice, Czubin, Domaniew, Falęcin, Kanie, Koszajec, Kotowice, Krosna, Miłęcin, Moszna, Otrębusy, Owczarnia, Parzniew, Terenia, Żółwin.

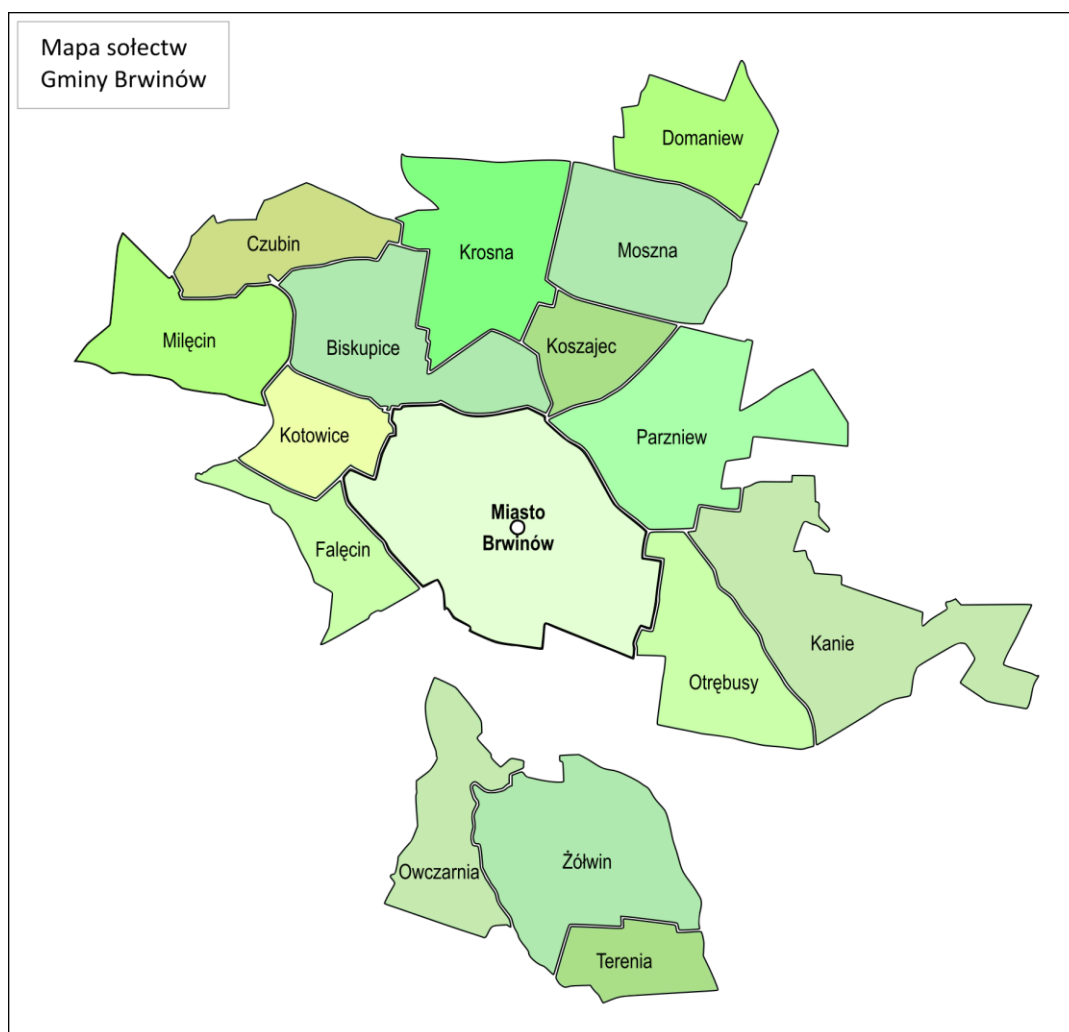
Tabela 2. Miejscowości i sołectwa w gminie wraz z liczbą zameldowanych osób (stan na 31.12.2020 r.)⁴

Sołectwo	Miejscowość	Liczba zameldowanych osób
nie dotyczy	Brwinów	12 728
Biskupice	Biskupice	198
Czubin	Czubin	213
Domaniew	Domaniew	324
	Domaniewek	227
Falęcin	Falęcin	94
	Grudów	64
Kanie	Kanie	2 443
Koszajec	Koszajec	154
Kotowice	Kotowice	112
Krosna	Krosna-Parcela	30
	Krosna-Wieś	294
Miłęcin	Miłęcin	166
Moszna	Moszna-Parcela	40
	Moszna-Wieś	189
Otrębusy	Otrębusy	2 628
Owczarnia	Owczarnia	1 485
Parzniew	Parzniew	1 978
Terenia	Terenia	60
Żółwin	Żółwin	1 688

⁴ Strona internetowa Gminy Brwinów, <https://bip.brwinow.pl/gmina-brwinow-w-liczbach>, data dostępu: 17.01.2021 r.

Gmina Brwinów ma specyficzną strukturę terytorialną, która została zobrazowana na poniższej mapce. Południowa część (wsie Owczarnia, Żółwin i Terenia) nie ma połączenia z głównym obszarem, obejmującym część północną wraz z miejscowością gminną – Brwinowem. Obydwa obszary są rozdzielone dwiema gminami miejskimi: Milanówek i Podkowa Leśna, należącymi do sąsiedniego powiatu grodziskiego.

Rysunek 3. Mapka gminy z podziałem na obszar miejski i sołectwa⁵

⁵ Biuletyn Informacji Publicznej Gminy Brwinów, <https://bip.brwinow.pl/mapa-solectw>, data dostępu: 15.01.2021 r.

Tabela 4. Stan ludności w gminie Brwinów na tle sąsiednich JST, powiatu, województwa i kraju⁶

Jednostka terytorialna	2017	2018	2019
POLSKA	38 433 558	38 411 148	38 382 576
MAZOWIECKIE	5 384 617	5 403 412	5 423 168
Milanówek	16 398	16 306	16 416
Podkowa Leśna	3 875	3 854	3 844
Powiat pruszkowski	162 922	164 240	165 912
Brwinów	26 167	26 385	26 718
Brwinów - miasto	13 533	13 531	13 698
Brwinów - obszar wiejski	12 634	12 854	13 020
Michałowice	17 826	18 057	18 321
Nadarzyn	13 348	13 654	14 032

W populacji mieszkańców Gminy Brwinów przeważają kobiety, których udział wynosi prawie 52 proc. Wyraźnie widać, że liczba mieszkańców gminy systematycznie się zwiększa (dotyczy to zwłaszcza obszaru wiejskiego gminy). Powyższe zjawisko jest zgodne z trendem dla okolicznych jednostek samorządu terytorialnego (z wyjątkiem Podkowy Leśnej), powiatu pruszkowskiego, a także regionu, natomiast na poziomie ogólnokrajowym tendencja jest odwrotna. Warto zaznaczyć, że Gmina Brwinów jest miastem sąsiadującym z Warszawą, które przyciąga dużą liczbę nowych mieszkańców, przede wszystkim ze względu na relatywnie niskie ceny działek i nieruchomości. Z dużym prawdopodobieństwem wspomniane zjawisko utrzyma się w dłuższej perspektywie - według prognoz długoterminowych populacja powiatu pruszkowskiego w roku 2030 ma wynosić 173 999 osób, natomiast do roku 2050 liczba mieszkańców powiatu zwiększy się do 185 267 osób.

Oprócz wzrostu liczebności populacji najbardziej istotnym zjawiskiem demograficznym jest zmiana struktury ludności ze względu na wiek. Według danych na koniec 2019 roku 21 proc. mieszkańców gminy Brwinów stanowiły osoby w wieku przedprodukcyjnym, 59 proc. – osoby w wieku produkcyjnym, natomiast 20 proc. – osoby w wieku poprodukcyjnym. Ponadto w dłuższej perspektywie widać, że lokalna społeczność ulega starzeniu, tzn. sukcesywnie zwiększa się udział seniorów w populacji i – co za tym idzie – współczynnik obciążenia demograficznego. Dodajmy, że podobne trendy są obserwowane w skali ogólnopolskiej i regionalnej (w tym we wszystkich sąsiednich

⁶ Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

jednostkach samorządu terytorialnego, ujętych w analizie porównawczej), ponadto – według wszelkich dostępnych prognoz – mają one charakter trwały i będą kontynuowane w dłuższej perspektywie czasowej. Oznacza to, że w tym aspekcie zjawiska demograficzne w gminie nie odbiegają od tendencji ogólnych, zatem trudno doszukać się tutaj jakichś elementów lokalnej specyfiki.

2.2. Sytuacja mieszkaniowa i zasoby lokalowe

Według stanu na rok 2019 w gminie Brwinów mieszkaniowy zasób gminny stanowiło 159 lokali mieszkalnych o powierzchni użytkowej 5.132,14 m. kw. oraz 14 kontenerów mieszkalnych o powierzchni użytkowej 200 m. kw. Komunalne zasoby mieszkaniowe stanowiące własność gminy Brwinów spełniają funkcję mieszkań o charakterze powszechnym, mieszkań na czas pracy na terenie gminy oraz funkcje socjalne (128 lokali o powierzchni 3.865,44 m.kw.). Gmina posiada również 10 kontenerów mieszkalnych o pow. 12,5 m. kw. każdy w miejscowości Krosna-Wieś, ul. Józefowska 5 oraz 2 kontenery o pow. 12,5 m. kw. i 2 kontenery po 25 m. kw. w miejscowości Czubin 1. Ponadto gmina jest również współwłaścicielem 31 lokali o powierzchni użytkowej 1.266,70 m.kw⁷.

W analogicznym okresie w gminie funkcjonowały następujące lokale użytkowe:

- Brwinów ul. Rynek 28 (budynek I), 19,90 m. kw. (1 budynek),
- Brwinów ul. Rynek 28 (budynek II), 103,29 m. kw. (4 lokale),
- Brwinów ul. Piłsudskiego 19, 178,56 m. kw. (1 budynek),
- Brwinów, ul. Grodziska 10, 44,61 m. kw. (1 lokal),
- Otrębusy ul. Wiejska 1, 264,90 m. kw. (3 lokale).

W uzupełnieniu powyższych informacji warto zaznaczyć, że w roku 2019 w gminie Brwinów dostępnych było ponad 362 mieszkania na 1000 mieszkańców, znacznie mniej niż w powiecie pruszkowskim (391), województwie mazowieckim (432) i w całej Polsce (385). Dla porównania – analogiczny wskaźnik dla gminy Michałowice, Milanówka,

⁷ Raport o stanie Gminy Brwinów za 2019 rok (z autopoprawkami z dnia 2 czerwca 2020 r.), Urząd Gminy Brwinów, Brwinów, 2020

Nadarzyna i Podkowy Leśnej wynosi – odpowiednio – 370, 407, 387 i 400⁸. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę oraz przeciętna liczba izb w jednym mieszkaniu w gminie Brwinów jest nieco wyższa na tle danych powiatowych, regionalnych i ogólnopolskich. Przeciętna liczba osób na jedną izbę jest zbliżona w porównaniu do danych dla powiatu pruszkowskiego, województwa mazowieckiego, czy całej Polski⁹.

2.3. Edukacja

W niniejszym rozdziale zamieszczamy listę placówek edukacyjnych. W gminie Brwinów funkcjonują następujące przedszkola publiczne:

- Przedszkole nr 1 w Brwinowie, ul. S. Lilpopa 4, 05-840 Brwinów (wraz filią przy ul. marsz. J. Piłsudskiego 19, 05-840 Brwinów),
- Przedszkole nr 3 w Brwinowie, ul. Słoneczna 6, 05-840 Brwinów,
- Przedszkole w Otrębusach, ul. Wiejska 1a, 05-805 Otrębusy¹⁰.

Ponadto w roku 2020 wybudowane zostało kolejne gminne przedszkole – w miejscowości Żółwin (przy ul. Nadarzyńskiej 42). W okresie opracowywania niniejszej Strategii placówka nie została oddana do użytku.

Łącznie z usług ww. placówek w roku szkolnym 2018/2019 korzystało 395 dzieci. Ponadto w gminie funkcjonuje 8 przedszkoli niepublicznych oraz 7 niepublicznych punktów przedszkolnych¹¹. Ponadto w gminie Brwinów funkcjonują 2 niepubliczne żłobki: Żłobek Kids Montessori (ul. Magnolii 1) i Żłobek Niepubliczny „Tuptuś” (ul. Dworska 5) oraz klub dziecięcy „Kajtuś” (ul. Lipowa 8)¹².

⁸ Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

⁹ Tamże

¹⁰ Biuletyn Informacji Publicznej Gminy Brwinów, <https://bip.brwinow.pl/przedszkola>, data dostępu: 20.01.2021 r.

¹¹ Raport o stanie Gminy Brwinów za 2019 rok (z autopoprawkami z dnia 2 czerwca 2020 r.), Urząd Gminy Brwinów, Brwinów, 2020

¹² Źródło: <https://empatia.mpips.gov.pl/web/piu/mapa-zlobkow-i-klubow-dzieciacych>, data dostępu: 19.11.2020 r.

Lista działających w gminie szkół jest następująca:

- Szkoła Podstawowa nr 1 im. Tadeusza Kościuszki w Brwinowie, ul. Marsz. J. Piłsudskiego 11, 05-840 Brwinów,
- Zespół Szkół Ogólnokształcących w Brwinowie, ul. Żwirowa 16, 05-840 Brwinów,
- Szkoła Podstawowa im. Włodzimierza Puchalskiego w Otrębusach, ul. dr. M. Piaseckiego 2, 05-805 Otrębusy,
- Szkoła Podstawowa im. 11 Listopada w Żółwinie, ul. Szkolna 39, 05-807 Żółwin¹³.

Liczba dzieci w oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych w roku szkolnym 2018/2019 wyniosła 282, liczba uczniów w szkole podstawowej i gimnazjum - 2356, liczba uczniów w LO - 61, natomiast liczba zatrudnionych nauczycieli - 331. Warto dodać, że w gminie działają również 2 placówki niepubliczne.

Jak już wspomnieliśmy, gmina Brwinów jest obszarem o rosnącej liczbie nowych mieszkańców. Ze względu na bliskość Warszawy i dogodne połączenia komunikacyjne ze stolicą, a także relatywnie niskie ceny nieruchomości osiedlają się tutaj przede wszystkim rodziny z dziećmi. Konsekwencją tego stanu rzeczy jest rosnąca presja oświatowa, co przekłada się m.in. na dostępność usług edukacyjnych, a także obciążenie dostępnej infrastruktury (mimo sukcesywnie podejmowanych wysiłków inwestycyjnych).

Co niezmiernie istotne, wielu młodych ludzi po ukończeniu szkoły podstawowej kontynuuje naukę poza Gminą Brwinów (w tym w placówkach warszawskich).

2.4. Ochrona zdrowia

Niniejszy rozdział zawiera najważniejsze informacje z obszaru ochrony zdrowia. Poniżej zamieszczone zostało zestawienie placówek medycznych, funkcjonujących w gminie.

- DENTIKA II, ul. Rynek 9: m.in. poradnia stomatologiczna dla dzieci i dorosłych, poradnia chorób błon śluzowych przyzębia, poradnia chorób błon śluzowych przyzębia dla dzieci, poradnia ortodontyczna dla dzieci i dorosłych, poradnia

¹³ Tamże

- protetyki stomatologicznej, poradnia protetyki stomatologicznej dla dzieci, poradnia chirurgii stomatologicznej dla dzieci i dorosłych,
- LECZNICA RODZINNA „ALFA” M.CIOSEK, J.CZARNECKA-MIELCZAREK, ul. Powstańców Warszawy 8: m.in. poradnia lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, poradnia pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej, poradnia położnej podstawowej opieki zdrowotnej, gabinet profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej dla dzieci, poradnia chorób wewnętrznych, poradnia alergologiczna, poradnia diabetologiczna, poradnia endokrynologiczna,
 - Lecznica Stomatologiczna JOLAN, ul. Wilsona 48: m.in. poradnia stomatologiczna dla dzieci i dorosłych, poradnia chorób błon śluzowych przyzębia dla dzieci i dorosłych, poradnia ortodontyczna dla dzieci i dorosłych, poradnia protetyki stomatologicznej, poradnia chirurgii stomatologicznej dla dzieci i dorosłych,
 - NZOZ „Stomatologia” Beata Wolińska-Stańko, ul. Peronowa 4: m.in. poradnia promocji zdrowia psychicznego, poradnia stomatologiczna dla dzieci i dorosłych, poradnia chorób błon śluzowych przyzębia dla dzieci i dorosłych, poradnia ortodontyczna dla dzieci i dorosłych, poradnia protetyki stomatologicznej dla dzieci i dorosłych, poradnia chirurgii stomatologicznej,
 - NZOZ ZUBAR Centrum Stomatologii, ul. Leśna 9: poradnia stomatologiczna dla dzieci i dorosłych,
 - NZOZ Ośrodek Zdrowia w Brwinowie, ul. Peronowa 4B: m.in. poradnia lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, poradnia pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej, poradnia położnej podstawowej opieki zdrowotnej, poradnia alergologiczna dla dzieci i dorosłych, poradnia endokrynologiczna dla dzieci i dorosłych, poradnia gastroenterologiczna dla dzieci i dorosłych¹⁴.

Według Banku Danych Lokalnych GUS w roku 2019 w powiecie przuskowskim funkcjonowało 7 przychodni POZ, podległych samorządowi terytorialnemu, przy czym żadna z nich nie jest zlokalizowana w gminie Brwinów¹⁵.

¹⁴ Źródło: <https://stylzycia.polki.pl/ogolnopolska-baza-zoz-szukaj.brwinow.0.1321.html>, data dostępu: 23.01.2021 r.

¹⁵ Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Tabela 6. Liczba przychodni ogółem, praktyki lekarskie, przychodnie na 10 tys. ludności w roku 2019¹⁶

Jednostka terytorialna	przychodnie ogółem	praktyki lekarskie w miastach	praktyki lekarskie na wsi	przychodnie na 10 tys. ludności
POLSKA	21 839	3 277	1 160	6
MAZOWIECKIE	3 096	158	115	6
Milanówek	8	0	0	5
Podkowa Leśna	4	0	0	10
Powiat pruszkowski	75	4	1	5
Brwinów	5	1	0	2
Brwinów - miasto	3	1	0	2
Brwinów - obszar wiejski	2	0	0	2
Michałowice	12	0	0	7
Nadarzyn	7	0	0	5

Na podstawie powyższych informacji można stwierdzić, że dostęp do usług z obszaru ochrony zdrowia w gminie jest istotnie niższy od danych dla kraju i regionu, a także powiatu pruszkowskiego. Wyższe wskaźniki odnotowano również w sąsiednich gminach. Powyższe dane (gromadzone w ramach statystyki publicznej) ukazują niepełny obraz sytuacji, np. brakuje informacji na temat stanu personelu medycznego (liczby etatów przeliczeniowych lekarza, pielęgniarki lub położnej) w relacji do liczby mieszkańców oraz liczby zadeklarowanych pacjentów do poszczególnych jednostek ochrony zdrowia w przeliczeniu na populację. Z pewnością obszar ochrony zdrowia powinien zostać objęty osobną analizą.

Tabela 7. Liczba ludności na 1 aptekę ogólnodostępną w roku 2019¹⁷

POLSKA	3 124
MAZOWIECKIE	3 224
Milanówek	2 736
Podkowa Leśna	1 281
Powiat pruszkowski	2 812
Brwinów	2 429
Brwinów - miasto	1 712
Brwinów - obszar wiejski	4 340
Michałowice	3 664
Nadarzyn	2 339

¹⁶ Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

¹⁷ Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Wyraźnie widać, że mieszkańcy Gminy Brwinów mają relatywnie wysoki dostęp do placówek aptecznych nie tylko na tle danych regionalnych i ogólnopolskich, ale również w porównaniu do wskaźników dla powiatu przuszkowskiego (wyjątkiem jest gmina Nadarzyn oraz Podkowa Leśna).

2.5. Życie kulturalne, sport i oferta spędzania czasu wolnego

Życie kulturalne w gminie Brwinów animowane jest przez dwie instytucje samorządowe, a więc miejscowy ośrodek kultury oraz bibliotekę publiczną. Gminny Ośrodek Kultury „Okej” Brwinowie działa od 1975 r. Placówka jest centrum kulturalnym gminy: organizuje koncerty, wystawy, spektakle, imprezy cykliczne i okolicznościowe (m.in. Europejskie Dni Dziedzictwa, Dni Brwinowa, Brwinowska Wiosna Artystyczna, dożynki), konkursy, przeglądy (m.in. Przegląd Twórczości Plastycznej i Artystycznej Osób Niepełnosprawnych „Dębowy Liść”), współpracuje ze szkołami i organizacjami pozarządowymi, prowadzi kółka zainteresowań, warsztaty plastyczne, teatralne, muzyczne oraz jam sessions¹⁸. Ponadto placówka organizuje zajęcia sportowe i rekreacyjne w Miejskiej Hali Sportowej w Brwinowie (m.in.: koszykówka, badminton, rolki, balet, ścianka wspinaczkowa, gimnastyka sportowa, fitness) oraz na boisku Orlik w Żółwinie (piłka nożna, tenis ziemny, koszykówka, siatkówka, piłka ręczna, badminton). Organizowane są wydarzenia, jak np. turnieje dla mieszkańców gminy (w tym osób z niepełnosprawnościami)¹⁹.

Kolejną placówką kulturalną jest Biblioteka Publiczna im. Wacława Wenera, która oferuje dostęp do platform umożliwiających wypożyczanie i czytanie e-booków oraz cyfrowej książki mówionej dla osób niewidomych i słabowidzących, a także z serii „Duże Litery”. Prowadzone są lekcje biblioteczne dla szkół i przedszkoli, projekty dla najmłodszych, wieczory z bajką. Od 2017 roku biblioteka jest organizatorem Ogólnopolskiego Konkursu Poetyckiego „Brwinowski Parnas”, a od 2018 roku prowadzi działalność wydawniczą. Przy każdej placówce działa Dyskusyjny Klub Książki. Ponadto organizowane są spotkania autorskie, podróżnicze, warsztaty artystyczne, zajęcia podczas

¹⁸ Strona internetowa Gminy Brwinów, <https://www.brwinow.pl/kultura/239-osrodek-kultury-okej.html>, data dostępu: 19.01.2021 r.

¹⁹ Strona internetowa Gminnego Ośrodka Kultury „Okej” w Brwinowie, <https://ok.brwinow.pl/>, data dostępu: 19.01.2021 r.

wakacji i ferii dla dzieci i młodzieży, wystawy lokalnych artystów itp. Biblioteka uczestniczy w festiwalu „Otwarte Ogrody”, dożynkach i festynach, organizuje Narodowe Czytanie w gminie Brwinów, oraz stara się zaspokajać inne potrzeby społeczno-kulturalne mieszkańców Gminy. Według statystycznych za rok 2019: zbiory placówki wynoszą: 44 210 książek i 2 661 audiobooków. Zapisanych jest 6 942 czytelników, 3 794 z nich wypożyczyło 57 942 książki i 3 367 audiobooków. W czytelni skorzystano z 2 944 woluminów. Biblioteka zorganizowała 299 działań szeroko promujących czytelnictwo i kulturę, wzięło w nich udział 3 236 osób²⁰.

Ponadto na terenie gminy działają następujące placówki kulturalne:

- Dworek „Zagroda”: zabytkowy dworek zwany również „Bartkiewiczówką”, siedziba Towarzystwa Przyjaciół Brwinowa i miejsce spotkań kulturalnych,
- Państwowy Zespół Ludowy Pieśni i Tańca „Mazowsze”: siedziba zespołu „Mazowsze”, jednego z największych na świecie baletowych zespołów tańca ludowego, sięgających do bogactwa narodowych tańców, piosenek, przyśpiewek i obyczajów,
- Muzeum Sztuki Ludowej: prywatna placówka prowadzone przez prof. M. Pokropka,
- Muzeum Motoryzacji i Techniki: największa tego typu placówka w Polsce, jej zbiory obejmują około 300 pojazdów z różnych epok i ponad 5000 rekwizytów,
- Ogród Rzeźb Juana Soriano: prywatny ogród monumentalnych, odlanych z brązu rzeźb meksykańskiego artysty Juana Soriano,
- Dom Pracy Twórczej „Józefówka” prowadzony przez Marię i Piotra Stachurskich ma siedzibę w wiekowym domu przeniesionym z Podlasia, pracownie: malarstwa i rysunku, witrażu, malowania na szkle, pisanie ikon, rękodzieł,
- ArtWilk Galeria Autorska: galeria artystyczna działająca w Owczarni, zaangażowana w życie kulturalne gminy Brwinów podczas Otwartych Ogrodów, na miejscu można kupić: obrazy , grafiki, ikony i inne ręczne wyroby²¹.

²⁰ Strona internetowa Gminy Brwinów, <https://www.brwinow.pl/kultura/240-biblioteka-publiczna-im-waclawa-wenera.html>, data dostępu: 19.01.2021 r.

²¹ Strona internetowa Gminy Brwinów, <https://www.brwinow.pl/kultura.html>, data dostępu: 19.01.2021 r.

Tabela 8. Wybrane wskaźniki dot. usług bibliotecznych w roku 2019²²

Jednostka terytorialna	ludność na 1 placówkę biblioteczną (łącznie z punktami bibliotecznymi ujętymi zgodnie z siedzibą jednostki macierzystej)	księgozbiór bibliotek na 1000 ludności	czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach
POLSKA	4 324	3 309,8	156	17,2
MAZOWIECKIE	5 160	3 257,4	175	15,5
Milanówek	16 416	1 673,7	132	16,6
Podkowa Leśna	1 922	6 494,3	496	26,9
Powiat pruszkowski	7 214	2 412,3	158	19,1
Brwinów	13 359	1 654,7	143	15,3
Brwinów - miasto	13 698	2 186,3	189	15,7
Brwinów - obszar wiejski	13 020	1 095,4	94	14,3
Michałowice	6 107	3 429,2	155	23,3
Nadarzyn	7 016	2 562,8	196	14,1

Wyraźnie widać, że – w ujęciu statystycznym – mieszkańcy mają najmniej dostęp do usług bibliotecznych na tle kraju, regionu, powiatu oraz sąsiednich jednostek samorządu terytorialnego (z wyjątkiem Milanówka). Jednocześnie ich aktywność w tym obszarze jest przeciętnie wysoka.

Tabela 9. Wybrane wskaźniki dot. usług kulturalnych w roku 2019²³

Jednostka terytorialna	koła, kluby, sekcje	członkowie kół, klubów, sekcji	członkowie grup artystycznych - w tym dzieci i młodzież szkolna
POLSKA	27 389	575 480	261 329
MAZOWIECKIE	3 790	90 108	43 730
Milanówek	19	489	235
Podkowa Leśna	23	362	95
Powiat pruszkowski	76	2 679	947
Brwinów	18	584	161
Nadarzyn	12	493	287

Powyższe dane potwierdzają, że mieszkańcy Gminy Brwinów są przeciętnie aktywni w sferze kultury. Świadczy o tym liczba kół, klubów i sekcji kulturalnych, a także ich członków, jak również osób z różnych grup wiekowych, działających w ramach lokalnych grup artystycznych.

²² Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

²³ Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

W gminie Brwinów jest rozbudowana oferta sportowa. Największą organizacją jest założony na przełomie 1924 i 1925 roku Brwinowski Klub Sportowy „Naprzód”. W roku 2016 klub nawiązał współpracę z Fundacją Legia Soccer Schools, powstała również Szkoła Piłkarska LSS, której działalność obejmuje całe spektrum projektów LSS tj. szkołę piłkarską, szkołę techniki i szkołę bramkarską. W roku 2018 powołane zostało Stowarzyszenie Akademia Piłkarska BKS Naprzód Brwinów, którego celem jest popularyzacja piłki nożnej wśród swoich członków oraz środowiska społecznego miasta i gminy. Akademia współpracuje ze szkołą piłkarską LSS Brwinów, przede wszystkim w obszarze organizacyjnym i szkoleniowym. Dodatkowo młodzi zawodnicy szkoleni w ramach szkoły piłkarskiej Legia Soccer Schools równolegle reprezentują barwy klubowe AP BKS Naprzód. Natomiast po zakończeniu szkolenia (zawodnicy pow. 14 roku życia) kontynuują szkolenie pod okiem wykwalifikowanej i starannie wyselekcjonowanej kadry trenerskiej w AP BKS Naprzód Brwinów²⁴.

W gminie funkcjonują również inne kluby i organizacje sportowe:

- Klub Sportowy „Pantera”,
- Uczniowski Klub Sportowy „Kobra”,
- Klub Sportowy „Tennis Life”,
- Uczniowski Klub Sportowy „1” Otrębusy,
- Ludowy Klub Sportowy „WOLTA”,
- Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół”,
- Stowarzyszenie Jeździeckie „Szarża”,
- KS Raion Fight Club,
- Stowarzyszenie „Cross Country Team”,
- Brwinowski Klub Kolarski.

W kontekście infrastruktury sportowej i rekreacyjnej gminy warto wspomnieć również o dostępności ścieżek rowerowych, placach zabaw, torze rowerowym typu pumptrack, rewitalizacji parku miejskiego, jak również planach otwarcia ogrodu botanicznego.

²⁴ Źródło: <http://naprzodbrwinow.pl/informacje-o-klubie/>, data dostępu: 14.01.2021 r.

2.6. Przedsiębiorczość i lokalny rynek pracy

Poniżej prezentujemy kluczowe informacje odnośnie sfery gospodarczej, a także kondycji lokalnego rynku pracy w gminie. Warto zaznaczyć, że niektóre dane dotyczące drugiej z wymienionych kwestii są zbierane w ujęciu powiatowym.

Tabela 10. Wybrane wskaźniki aktywności gospodarczej mieszkańców w roku 2019²⁵

Jednostka terytorialna	podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców
POLSKA	1 175	837
MAZOWIECKIE	1 576	1 032
Milanówek	1 787	1 411
Podkowa Leśna	2 115	1 618
Powiat przuszkowski	1 809	1 329
Brwinów	1 706	1 367
Brwinów - miasto	1 654	1 325
Brwinów - obszar wiejski	1 760	1 412
Michałowice	2 167	1 553
Nadarzyn	1 985	1 460

Powyższe dane pokazują, że liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności jest wyższa od wskaźników ogólnopolskich i regionalnych, natomiast nieznacznie niższa od powiatowych. Z kolei liczba osób prowadzących działalność gospodarczą na 10 tys. ludności w gminie jest istotnie wyższa od wskaźników dla kraju, województwa, natomiast zbliżona do danych dla powiatu przuszkowskiego. Pod tym względem Gmina Brwinów odnotowuje relatywnie niższą wartość wspomnianego wskaźnika na tle wybranych jednostek samorządu terytorialnego, uwzględnionych w powyższym zestawieniu.

Tabela 11. Stopa bezrobocia rejestrowanego (w proc.)²⁶

Jednostka terytorialna	2017	2018	2019	2020
POLSKA	6,6	5,8	5,2	6,2
MAZOWIECKIE	5,6	4,9	4,4	5,2
Powiat przuszkowski	3,9	3,3	2,7	3,6

²⁵ Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

²⁶ Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Ponieważ informacje na temat stopy bezrobocia rejestrowanego zbierane są na poziomie powiatów, nie mamy możliwości zaprezentowania danych dla poszczególnych gmin (w tym Gminy Brwinów). Powyżej zaprezentowane zostały dane dla powiatu pruszkowskiego na tle parametrów regionalnych, jak również ogólnopolskich. Stopa bezrobocia dla powiatu pruszkowskiego jest zdecydowanie niższa od wskaźników dla województwa mazowieckiego i Polski. Analizując powyższe dane warto zwrócić uwagę na dynamikę zmian porównywanych wskaźników. W poprzednich latach obserwujemy systematyczną poprawę sytuacji na rynku pracy. Powyższa tendencja uległa odwróceniu w roku 2020, w związku z kryzysem wywołanym pandemią COVID-19.

Tabela 12. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych²⁷

Jednostka terytorialna	2017	2018	2019	2020
POLSKA	1 081 746	968 888	866 374	1 046 432
MAZOWIECKIE	154 068	136 545	123 208	146 375
Milanówek	187	170	139	242
Podkowa Leśna	35	29	20	34
Powiat pruszkowski	2 897	2 541	2 074	2 774
Brwinów	498	441	364	452
Brwinów - miasto	brak danych	brak danych	183	229
Brwinów - obszar wiejski	brak danych	brak danych	181	223
Michałowice	248	211	195	246
Nadarzyn	201	199	161	231

W roku 2020 w gminie Brwinów zarejestrowane były 452 osoby, w tym 229 w mieście, a 223 na obszarach wiejskich. W tej grupie były 224 kobiety i 228 mężczyzn. 85 osób nie przekroczyło 30. roku życia, zaś 133 osoby miały więcej niż 50 lat. Wśród zarejestrowanych bezrobotnych odnotowano 218 długotrwale bezrobotnych.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Pruszkowie na koniec roku 2020 w powiecie pruszkowskim zarejestrowanych było 2774 bezrobotnych, w tym 1396 kobiet (przeszło połowa ww. populacji), a także 513 osób z prawem do zasiłku (18 proc. zarejestrowanych bezrobotnych). W grupie zarejestrowanych bezrobotnych w powiecie pruszkowskim najczęściej występują długotrwale bezrobotni (1249 osób, co stanowi 45

²⁷ Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

proc.), osoby powyżej 50. roku życia (830 osób, niemal 30 proc.) oraz osoby do 30. roku życia (497 osób, niespełna 18 proc.)²⁸.

Niektóre z wymienionych grup społecznych określane są mianem pozostających w szczególnej sytuacji na rynku pracy, czy też defaworyzowanych. W tym miejscu warto doprecyzować pojęcie defaworyzacji. „Grupy wykluczone – inaczej (...) defaworyzowane, grupy będące w trudnej sytuacji/położeniu na rynku pracy, czy też grupy problemowe na rynku pracy. Są to grupy osób związanych z tzw. wtórnym (drugorzędnym, pobocznym) rynkiem pracy, gdzie fluktuacja zatrudnienia jest bardzo wysoka, warunki pracy (wynagrodzenie, podnoszenie kwalifikacji itd.) zdecydowanie gorsze, a okresy bezrobocia częstsze (wielokrotne bezrobocie) i/lub dłużej trwające (długotrwałe bezrobocie). Do niektórych grup wykluczonych zaliczamy całe grupy społeczne (np. młodzież), a czasem osoby (...) z bardzo specyficznymi problemami (np. opuszczające zakłady karne)...”²⁹.

2.7. Bezpieczeństwo publiczne

Dane dotyczące poziomu bezpieczeństwa w gminie obejmują zarówno dane gromadzone przez instytucje statystyki publicznej, jak i subiektywne (deklaratywne) opinie, zebrane podczas badania ankietowego.

Tabela 13. Przestępstwa stwierdzone w zakończonych postępowaniach przygotowawczych na 1000 mieszkańców³⁰

Jednostka terytorialna	ogółem			przestępstwa stwierdzone przez policję ogółem na 1000 mieszkańców		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
POLSKA	753 963	768 049	796 557	19,62	19,99	20,75
MAZOWIECKIE	103 962	112 798	114 957	19,35	20,92	21,24
Pow. pruszkowski	2 664	2 665	3 186	16,43	16,29	19,30

W powyższej tabeli zamieszczone zostały dane obrazujące liczbę przestępstw w przeliczeniu na populację. Co istotne, tego rodzaju informacje są gromadzone przez instytucje statystyki publicznej z dokładnością do poziomu powiatu. Wyraźnie widać, że dane za kolejne lata nieco się różnią. Wskaźnik liczby przestępstw stwierdzonych przez

²⁸ Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Pruszkowie

²⁹ Źródło: <http://www.ekonomiaspoleczna.pl/>

³⁰ Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

policję w powiecie pruszkowskim w latach 2017-2019 jest niższy w porównaniu do danych ogólnopolskich i regionalnych. W analogicznym okresie rośnie liczba stwierdzonych przestępstw (w tym w przeliczeniu na liczbę ludności).

Tabela 14. Ocena stanu bezpieczeństwa w gminie (w proc.)³¹

bardzo bezpiecznie (5)	8%
raczej bezpiecznie (4)	61%
częściowo bezpiecznie, częściowo niebezpiecznie (3)	23%
raczej niebezpiecznie (2)	7%
bardzo niebezpiecznie (1)	1%
BEZPIECZNIE	69%
NIEBEZPIECZNIE	8%
Średnia w skali 1-5	3,69

Kwestię bezpieczeństwa poruszano również podczas badania ankietowego. Opinie na ten temat zostały zebrane z wykorzystaniem skali pięciostopniowej, przy czym średnia wynosi 3,69 (a więc jest nieco niższa od umiarkowanie pozytywnej kategorii odpowiedzi – „4”). Prawie 70 proc. badanych pozytywnie ocenia poziom bezpieczeństwa w gminie Brwinów. Szczególnie wysoki poziom poczucia bezpieczeństwa deklarują przede wszystkim ankietowani o wysokim poczuciu wpływu na bieg spraw lokalnych (76 proc.) i respondenci deklarujący wysoki poziom zaufania do innych (86 proc.) oraz pozytywnie oceniający jakość życia w gminie (84 proc.). Na uwagę zasługuje również niski stopień polaryzacji powyższych danych, co oznacza przewagę opinii umiarkowanych (pozytywnych lub negatywnych) nad skrajnymi.

Najwyższe oceny wyrażali ankietowani przedstawiciele następujących grup:

- osoby zamieszkujące w gminie od urodzenia (E=3,76),
- osoby, które wiążą przyszłością (swoją i swojej rodziny) z gminą (E=3,73),
- osoby deklarujące wysoki poziom poczucia wpływu (E=3,78),
- osoby deklarujące wysoki poziom zaufania do innych (E=4,07),

³¹ Na podstawie badania ilościowego (CAWI, N=209)

- kobiety (E=3,73) w porównaniu z mężczyznami (E=3,64),
- osoby w wieku 50+ (E=3,76),
- osoby z wykształceniem wyższym (E=74),
- mieszkańcy wsi (E=3,75) w porównaniu z mieszkańcami Brwinowa (E=3,64).

2.8. Analiza problemów społecznych, pomoc społeczna i korzystanie ze wsparcia

Kolejny rozdział zawiera najważniejsze informacje na temat sfery pomocy społecznej i występowania problemów społecznych w gminie. Najważniejszą jednostką w tym obszarze jest Środowiskowy Ośrodek Pomocy Społecznej (dalej: ŚOPS). Zadania ŚOPS określa statut przyjęty uchwałą nr XIX.181.2011 z dnia 29 grudnia 2011 r. Rady Miejskiej w Brwinowie (ze zm). Do zadań realizowanych przez ŚOPS należy: ocena oraz analizowanie stanu potrzeb lokalnych w zakresie pomocy społecznej, w tym problemów społecznych, potrzeb socjalnych jednostkowych i środowiskowych, występujących na terenie gminy, przyznawanie i wypłata świadczeń z pomocy społecznej, prowadzenie i rozwój niezbędnej infrastruktury socjalnej, praca socjalna w ujęciu indywidualnym i środowiskowym, rozwijanie nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb, koordynacja zadań związanych z pomocą społeczną, prowadzenie postępowań związanych ze świadczeniami rodzinnymi, prowadzenie postępowań w sprawie zasiłków dla opiekunów, prowadzenie postępowań w zakresie świadczenia wychowawczego, prowadzenie postępowań z zakresu funduszu alimentacyjnego, prowadzenie spraw dłużników alimentacyjnych, ustalanie prawa do dodatku mieszkaniowego i energetycznego i jego wypłata, ustalanie prawa do świadczeń zdrowotnych, ustalanie prawa do stypendium szkolnego, wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji wychowawczo-opiekuńczych, prowadzenie placówki wsparcia dziennego dla dzieci, prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu, narkotyków i środków psychotropowych, zadania z zakresu aktywizacji i integracji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, prowadzenie punktu informacyjno-konsultacyjnego ds. przemocy, realizacja zadań wynikających z gminnego programu przeciwdziałania przemocy w tym: prowadzenie i organizacja systemu wsparcia

dla osób zagrożonych i dotkniętych przemocą, promocja, rozwój i wdrażanie projektów wolontariackich oraz prowadzenie placówki wsparcia w formie Klubu „Senior+”³².

W roku 2020 ŚOPS udzielił świadczeń przyznanych w ramach zadań zleconych i zadań własnych (bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania) 548 osobom, w tym świadczeń pieniężnych – 337 osobom, a niepieniężnych – 261 osobom. Liczba rodzin objętych ww. świadczeniami wyniosła 442, w tym na obszarach wiejskich – 219 (liczba osób w tych rodzinach wyniosła 792³³).

Tabela 15. Powody przyznania pomocy społecznej w 2020 r.³⁴

POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	LICZBA RODZIN		LICZBA OSÓB W RODZINACH
	OGÓŁEM	w tym: NA WSI	
UBÓSTWO	228	133	377
SIEROCTWO	1	1	2
BEZDOMNOŚĆ	11	5	13
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	39	25	170
W TYM:			
POTRZEBA OCHRONY WIELODZIETNOŚCI	23	16	125
BEZROBOCIE	81	48	169
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	171	91	290
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	321	153	504
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.- WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM	99	52	277
W TYM:			
RODZINY NIEPEŁNE	52	25	151
RODZINY WIELODZIETNE	13	5	72
PRZEMOC W RODZINIE	1	0	2
POTRZEBA OCHRONY OFIAR HANDLU LUDŹMI	3	2	11
ALKOHOLIZM	20	10	23
NARKOMANIA	4	4	4
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO ZWOLNIENIU Z ZAKŁADU KARNEGO	4	2	4
TRUDNOŚCI W INTEGRACJI OSÓB, KTÓRE OTRZYMAŁY STATUS UCHODŹCY, OCHRONĘ UZUPEŁNIAJĄCĄ LUB ZEZWOLENIE NA POBYT CZASOWY (art. 7 pkt 11)	0	0	0
ZDARZENIE LOSOWE	7	3	12
SYTUACJA KRYZYSOWA	15	9	27
KLĘSKA ŻYWIŁOWA LUB EKOLOGICZNA	0	0	0

³² Sprawozdanie z działalności Środowiskowego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brwinowie za rok 2019

³³ Sprawozdanie roczne z udzielonych świadczeń z pomocy społecznej – pieniężnych w naturze i usługach (MRPiPS-03) za rok 2020, Środowiskowy Ośrodek Pomocy Społecznej w Brwinowie

³⁴ Tamże

W 2020 r. do najważniejszych powodów korzystania z pomocy społecznej należały: długotrwała lub ciężka choroba, ubóstwo oraz niepełnosprawność, ważną przyczyną jest również bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego. Warto zaznaczyć, że ŚOPS realizuje również wiele innych zadań, jak np. świadczenia wychowawcze 500+ i Dobry Start 300+. Innym ważnym zadaniem jest realizacja świadczeń rodzinnych. *„Od 1 maja 2004 r. ŚOPS realizuje wypłatę świadczeń rodzinnych. Jest to zadanie obowiązkowe, zlecone gminie, finansowane w całości przez MUW. Świadczenia rodzinne są podstawowym wsparciem rodzin o najniższych dochodach. Podzielić je można na następujące formy pomocy: zasiłek rodzinny z dodatkami, zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne i zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka tzw. „becikowe”. Świadczenia rodzinne otrzymało w 2019 r. 1.045 rodzin na łączną kwotę 4.917.250 zł. (w 2018 – 1.298 rodzin na kwotę 4.683.275 zł.; w 2017 – 1.083 rodzin na kwotę 4.449.687 zł, w 2016 – 1.212 rodzin na kwotę 3.963.826 zł.)...”³⁵.*

Jak pokazują dane ŚOPS, w dłuższej perspektywie zmienia się charakterystyka rodzin korzystających z pomocy społecznej. Coraz częściej zdarza się, że rodziny doświadczają wielu współwystępujących problemów, a złożoność tych problemów w dotkniętych nimi stopniowo się zwiększa (potwierdzają to również wyniki badania jakościowego).

W poprzednich latach realizowane były działania na rzecz wzmocnienia lokalnego systemu pomocy społecznej, m.in. w roku 2017 utworzony został Klub Senior+ w Żółwinie, a także świetlica podwórkowa we wsi Moszna. Jeśli chodzi o niezrealizowane potrzeby, można wskazać następujące wyzwania na kolejne lata:

- utworzenie Dziennego Domu Seniora oraz tworzenie kolejnych Klubów Seniora, jako najpilniejszej potrzeby w zakresie pracy na rzecz aktywizacji osób w wieku poprodukcyjnym oraz ich wsparcia, rehabilitacji i opieki,
- rozwój placówek wsparcia dziennego, zwłaszcza w zakresie bazy lokalowej (dbałość o dobre warunki funkcjonowania istniejących świetlic), w tym rozbudowa świetlicy przy ul. Piłsudskiego 11 w Brwinowie,

³⁵ Sprawozdanie z działalności Środowiskowego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brwinowie za rok 2019

- poprawa warunków lokalowych ŚOPS z uwagi na niedostępność siedziby dla osób niepełnosprawnych i ciasnotę w zajmowanym lokalu,
- konieczność inwestowania w kadrę ŚOPS – poprawa warunków płacowych, lokalowych, zmniejszenie obciążenia pracą, dostęp do szkoleń i superwizji,
- utworzenie mieszkania chronionego dla osób niepełnosprawnych lub wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych³⁶.

Poniżej prezentujemy dane na temat korzystania z pomocy społecznej w szerszym kontekście, tj. w ujęciu porównawczym.

Tabela 16. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności³⁷

Jednostka terytorialna	2017	2018	2019
POLSKA	568	513	463
MAZOWIECKIE	485	436	386
Milanówek	474	410	365
Podkowa Leśna	339	377	314
Powiat pruszkowski	283	276	234
Brwinów	382	361	324
Michałowice	193	189	161
Nadarzyn	284	239	220

Dane zamieszczone w powyższej tabeli obejmują zasięg korzystania z pomocy społecznej, a więc udział beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności. Wyraźnie widać, że przedmiotowy wskaźnik dla Gminy Brwinów w roku 2019 wynosi 324, zatem jest znacznie niższy od danych ogólnopolskich i regionalnych, natomiast wyższy na tle danych dla powiatu pruszkowskiego. Spośród sąsiednich jednostek samorządu terytorialnego wyższy wskaźnik odnotowano w Milanówku. Dodajmy, że dynamika zmian wspomnianego wskaźnika była analogiczna do danych z rynku pracy, a zatem w dużym stopniu była ona powiązana z aktualną koniunkturą gospodarczą. W tym kontekście należy wspomnieć również o rządowych programach na rzecz wsparcia rodziny („Rodzina 500+”), które przyczyniły się do ograniczenia zjawiska ubóstwa, choć – z drugiej strony – sprzyjały dezaktywizacji zawodowej wybranych grup społecznych (np. kobiet).

³⁶ Sprawozdanie z działalności Środowiskowego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brwinowie za rok 2019

³⁷ Bank Danych Lokalnych GUS

Tabela 17. Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej³⁸

Jednostka terytorialna	2017	2018	2019
POLSKA	956 149	896 157	825 006
MAZOWIECKIE	115 122	107 104	96 694
Milanówek	434	379	347
Podkowa Leśna	74	78	66
Powiat pruszkowski	2 389	2 417	2 166
Brwinów	504	494	456
Michałowice	171	177	162
Nadarzyn	174	163	162

Dane prezentowane w powyższej tabeli zawierają rzeczywistą liczbę gospodarstw domowych, które w danym roku skorzystały ze świadczeń środowiskowej pomocy społecznej. Gospodarstwo domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej, to takie, które otrzymało pomoc pieniężną, rzeczową lub w formie usług (za pośrednictwem ŚOPS) zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Warunkiem przyznania pomocy jest zaistnienie jednego z problemów wymienionych w artykule 7. ww. ustawy, a w przypadku świadczeń pieniężnych podstawowym warunkiem ich przyznania jest kryterium dochodowe. W roku 2019 w gminie Brwinów z tego rodzaju wsparcia finansowego skorzystało 456 gospodarstw domowych.

Poniżej prezentujemy opracowaną na podstawie wyników badania ankietowego hierarchię najważniejszych problemów społecznych gminy, zebranych na podstawie odpowiedzi na pytanie zamknięte (z wykorzystaniem kafeterii odpowiedzi).

Tabela 18. Najważniejsze problemy społeczne gminy (w proc.)³⁹

niski poziom aktywności społecznej	38%
alkoholizm	31%
starzenie się społeczeństwa	28%
przestępczość pospolita (np. kradzieże)	26%
chuligaństwo, wandalizm, przemoc i agresja na ulicach	26%
problemy wychowawcze z młodzieżą, przemoc rówieśnicza	19%
zły stan zdrowia społeczeństwa	16%
bieda, ubóstwo	16%
zła sytuacja mieszkaniowa	15%

³⁸ Bank Danych Lokalnych GUS

³⁹ Na podstawie badania ankietowego (CAWI, N=209)

bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gosp. domowego	15%
bezrobocie, trudna sytuacja na rynku pracy	15%
rozpad więzi rodzinnych i samotne wychowywanie dzieci	12%
przemoc w rodzinie	8%
niepełnosprawność	4%
narkomania	2%
przestępczość gospodarcza	1%

Najważniejsze zagadnienia społeczne gminy to – w świetle uzyskanych wyników – niski poziom partycypacji i aktywności społecznej, alkoholizm, negatywne trendy demograficzne (zwiększanie się udziału seniorów w populacji), przestępczość pospolita, a także chuligaństwo, wandalizm, przemoc i agresja na ulicach. Dodajmy, że uczestnicy pomiaru mogli zaznaczyć maksymalnie 3 najważniejsze problemy społeczne gminy, zatem powyższe odsetki nie sumują się do 100 proc.

38 proc. badanych sądzi, że w gminie występują miejsca szczególnej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych. Ich rozpoznawanie jest powiązane z miejscem zamieszkania – obszary szczególnie zagrożone występowaniem problemów społecznych w gminie istotnie częściej zauważają mieszkańcy Brwinowa (46 proc.) w porównaniu z osobami zamieszkującymi na obszarach wiejskich (24 proc.). Na tle innych grup respondentów szczególnie wysokie wyniki odnotowano również wśród osób podejmujących przynajmniej jedną formę aktywności społecznej (40 proc.), a także w grupie respondentów podzielających przekonanie o niskiej jakości życia w gminie (61 proc.).

Najczęściej wskazywane miejsca o szczególnej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych to (na podstawie odpowiedzi na pytanie otwarte):

- „Pekin”, ul. Biskupicka 57 - 18 proc.,
- centrum Brwinowa (ogólnie) – 13 proc.,
- Moszna Wieś – 11 proc.,
- ul. Wiejska – 9 proc.,
- park w Brwinowie i okolice – 8 proc.,
- budynki komunalne i socjalne (ogólnie) – 6 proc.,
- rynek – 6 proc.,
- Moszna Parcela – 5 proc.,

- okolice sklepów (np. Netto, Merkury) – 5 proc.,
- północna część Brwinowa – 5 proc.,
- Glinki – 4 proc.,
- obszary wiejskie – 4 proc.,
- Owczarnia – 4 proc.,
- Parzniew (nowe osiedle) – 3 proc.,
- nowe osiedla deweloperskie – 3 proc.,
- starsze części miasta – 3 proc.

Tabela 19. Korzystanie z usług różnych instytucji lokalnych w okresie ostatnich dwóch lat⁴⁰

Środowiskowy Ośrodek Pomocy Społecznej w Brwinowie	31%
poradnia psychologiczno-pedagogiczna w Pruszkowie	17%
lokalne organizacje pozarządowe	5%
„Niebieska linia” – system pomocy ofiarom przemocy w rodzinie	1%
Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Piastowie	1%
Punkt Informacyjno-Konsultacyjny ds. przemocy w rodzinie	1%
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	1%

Tabela 20. Ocena jakości usług różnych instytucji lokalnych (w proc.)⁴¹

	lokalne organizacje pozarządowe	Środowiskowy Ośrodek Pomocy Społecznej w Brwinowie	poradnia psychologiczno-pedagogiczna w Pruszkowie
bardzo zadowolony(a) (5)	36%	42%	22%
raczej zadowolony(a) (4)	55%	42%	36%
częściowo zadowolony(a), częściowo niezadowolony(a) (3)	0%	8%	25%
raczej niezadowolony(a) (2)	9%	2%	3%
bardzo niezadowolony(a) (1)	0%	8%	8%
ZADOWOLONY(A)	91%	83%	58%
NIEZADOWOLONY(A)	9%	9%	11%
nie wiem, trudno powiedzieć	0%	0%	6%
Średnia w skali 1-5	4,18	4,08	3,65

⁴⁰ Na podstawie badania ankietowego (CAWI, N=209)

⁴¹ Na podstawie badania ankietowego (CAWI, N=209)

W badaniu ankietowym poruszono również zagadnienia związane z korzystaniem z usług lokalnych instytucji pomocowych, jak również oceną jakości tych usług. 31 proc. badanych w okresie ostatnich 2 lat (od daty realizacji pomiaru) korzystało z usług Środowiskowego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brwinowie.

Uczestnicy pomiaru zostali zapytani również o poziom zadowolenia z usług tych instytucji, z których usług skorzystali (stąd zróżnicowane podstawy procentowania w przypadku każdego z ww. podmiotów). Najwyżej oceniona została oferta lokalnych organizacji pozarządowych, a na drugim miejscu uplasował się ŚOPS. Wysokie oceny przyznane miejscowej instytucji pomocy społecznej zasługują na szczególną uwagę, zwłaszcza, że tego rodzaju placówki mają swoją specyfikę i unikatową grupę klientów, ponadto relatywnie często wydają decyzje, które nie są zgodne z subiektywnymi oczekiwaniami odbiorców (w innych badaniach wykonawcy najczęściej OPS uzyskują bardziej krytyczne oceny).

Dodajmy, że 7 proc. badanych korzystało z usług instytucji lub organizacji z siedzibą w Warszawie, pomagających ludziom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej (w okresie ostatnich dwóch lat).

Tabela 21. Preferowane działania w ramach nowej Strategii (w proc.)⁴²

rozbudowa oferty spędzania czasu wolnego dla młodzieży	61%
działania na rzecz rodzin z dziećmi	32%
działania na rzecz integracji „starych” i „nowych” mieszkańców gminy	30%
aktywizacja zawodowa, wsparcie osób znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy	29%
działania na rzecz poziom partycypacji i aktywności społecznej mieszkańców	22%
integracja międzypokoleniowa	21%
wsparcie osób doświadczających biedy i ubóstwa	20%
działania na rzecz zapobiegania przemocy w rodzinie	19%
profilaktyka uzależnień	15%
integracja i aktywizacja społeczna seniorów	13%
integracja i aktywizacja społeczna osób z niepełnosprawnościami	13%

⁴² Na podstawie badania ankietowego (CAWI, N=209)

Tabela 22. Preferowane grupy odbiorców działań w ramach nowej Strategii (w proc.)⁴³

młodzież w wieku 15 lat i starsza	62%
dzieci do 15. roku życia	41%
osoby żyjące w ubóstwie	28%
osoby z niepełnosprawnościami	23%
„nowi”, napływowi mieszkańcy gminy	23%
seniorzy	22%
osoby bezrobotne	19%
kobiety	13%
„starzy”, zasiedziali mieszkańcy gminy	12%
osoby w kryzysie bezdomności	9%
osoby chore psychicznie	8%
imigranci	7%
osoby opuszczające zakłady karne	6%

Respondenci odpowiadali również na pytania o preferowane działania, jakie – w ich opinii – powinny zostać uwzględnione w niniejszej „Strategii”. Co istotne, badani najczęściej wskazują szeroko rozumiane działania, skierowane do młodzieży i dzieci (a także rodzin z dziećmi). Jak już wspomnieliśmy, do ważnych wyzwań lokalnej polityki społecznej można zaliczyć zwiększenie spójności społecznej, w tym zwłaszcza integracji „zasiedziały” i „nowoprzybyłych” mieszkańców Gminy Brwinów.

2.9. Ocena jakości życia w gminie Brwinów

Pojęcie jakości życia nie jest jednoznacznie zdefiniowane w naukach społecznych. W tym miejscu można przywołać wiele sposobów ujęcia tego terminu, które dość znacznie się różnią (choć nie zawsze są wzajemnie sprzeczne), np. nieco inne podejście do tego zagadnienia prezentują socjologowie, psychologowie, ekonomiści, przedstawiciele nauk medycznych czy specjaliści z obszaru polityki społecznej. Na potrzeby tego opracowania można przyjąć, że pomiar jakości życia oznacza próbę odpowiedzi na pytanie o poziom rozwoju społeczno-ekonomicznego (w ujęciu porównawczym), a także ocenę zadowolenia z życia – w różnych aspektach, w tym w odniesieniu do działalności władz samorządowych i stopnia zaspokajania potrzeb lokalnych (np. poprzez świadczenie usług publicznych). Z jednej strony może oznaczać próbę poszukiwania możliwie obiektywnych wskaźników

⁴³ Na podstawie badania ankietowego (CAWI, N=209)

jakości życia (tj. na podstawie danych zastanych), z drugiej – odwołanie się do subiektywnych przekonań mieszkańców (mierzonych na podstawie badań deklaratywnych).

Ocena jakości życia była jednym z istotnych zagadnień, poruszanych podczas badania ankietowego, zrealizowanego na potrzeby opracowania niniejszej Strategii. Poniżej prezentujemy najważniejsze ustalenia, płynące ze wspomnianego sondażu.

Tabela 23. Ocena jakości życia w gminie (w proc.)⁴⁴

bardzo wysoka (5)	3%
raczej wysoka (4)	33%
średnia, ani wysoka, ani niska (3)	55%
raczej niska (2)	8%
bardzo niska (1)	1%
WYSOKA	36%
NISKA	9%
Średnia w skali 1-5	3,31

W świetle badań ankietowych większość mieszkańców uważa, że jakość życia w gminie Brwinów utrzymuje się na średnim poziomie. 36 proc. badanych uważa, że jakość życia w gminie jest wysoka, natomiast 9 proc. formułuje ocenę pozytywną. Średnia wynosi 3,33, co jest równoznaczne z opinią zbliżoną do środkowej kategorii w skali pięciostopniowej. O wysokiej jakości życia najczęściej są przekonani uczestnicy badania, którzy wiążą przyszłość z gminą (39 proc.), jak również ankietowani o wysokim poczuciu wpływu na bieg spraw lokalnych (45 proc.).

⁴⁴ Na podstawie badania ankietowego (CAWI, N=209)

Tabela 24. Ocena różnych aspektów jakości życia w gminie (w proc.)⁴⁵

	jakość usług pomocy społecznej	jakość usług publicznych przedszkoli	sytuacja gospodarcza w mieście	stan dróg i chodników w mieście	oferta sportowo-rekreacyjna w mieście	jakość usług publicznych szkół	oferta wydarzeń kulturalnych	stan budynków komunalnych	sytuacja na lokalnym rynku pracy	jakość pracy miejscowej policji
bardzo dobrze (5)	16%	10%	4%	6%	8%	6%	9%	1%	1%	2%
raczej dobrze (4)	37%	43%	42%	43%	34%	37%	32%	22%	24%	22%
średnio, ani źle, ani dobrze (3)	40%	38%	44%	27%	37%	33%	32%	57%	50%	44%
raczej źle (2)	4%	6%	7%	18%	14%	19%	19%	16%	18%	18%
bardzo źle (1)	2%	3%	3%	6%	7%	6%	9%	4%	7%	13%
DOBRE	53%	53%	46%	49%	41%	43%	40%	23%	25%	24%
ŹLE	7%	9%	10%	23%	22%	24%	27%	20%	24%	31%
Średnia	3,6	3,5	3,37	3,25	3,2	3,18	3,13	3	2,95	2,82

Ankietowani mieszkańcy oceniali jakość życia lub usług publicznych w wyszczególnionych obszarach, posługując się skalą od 1 do 5. Należy podkreślić, że żaden z omawianych obszarów nie uzyskał średniej oceny zbliżonej do „4” („*raczej dobrze*”). Na pierwszych miejscach w powyższym rankingu znalazły się następujące obszary: jakość usług pomocy społecznej, jakość oferty publicznych przedszkoli, a także sytuacja gospodarcza. Na ostatnich miejscach znalazły się natomiast: jakość pracy miejscowej policji, kondycja lokalnego rynku pracy oraz stan budynków komunalnych. Powyższe dane charakteryzują się niskim stopniem polaryzacji, co oznacza przewagę ocen umiarkowanych nad skrajnymi (pozytywnymi lub negatywnymi).

⁴⁵ Na podstawie badania ankietowego (CAWI, N=209)

Ankietowani odpowiadali również na zamknięte pytania o postrzegane atuty i mankamenty w kontekście perspektyw rozwoju gminy Brwinów. Uzyskane rozkłady odpowiedzi zostały przedstawione w poniższych tabelach.

Tabela 25. Atuty rozwojowe miny Brwinów⁴⁶

bliskość Warszawy	77%
dogodne połączenia komunikacyjne z Warszawą	53%
korzystne położenie przy głównych szlakach komunikacyjnych (kolej, autostrada A2)	44%
walory przyrodniczo-krajobrazowe	32%
duża liczba rodzin z dziećmi	17%
relatywnie niskie ceny nieruchomości	15%
tożsamość lokalna, bliskie relacje między ludźmi	11%
duża liczba nowych mieszkańców	10%
duża liczba podmiotów gospodarczych, przedsiębiorczość lokalna	7%

Tabela 26. Bariery rozwojowe gminy Brwinów⁴⁷

trudności z zapewnieniem usług publicznych dla rosnącej liczby mieszkańców	46%
brak utożsamiania się „nowych” mieszkańców z gminą	40%
trudności z integracją „starych” i „nowych” mieszkańców gminy	35%
brak zaufania między ludźmi, trudne relacje międzyludzkie	31%
niski poziom partycypacji i aktywności społecznej mieszkańców	29%
starzenie się społeczności lokalnej, wzrost liczby seniorów w populacji	26%
słabo rozwinięta infrastruktura techniczna	23%
odpływ części najbardziej mobilnych i przedsiębiorczych mieszkańców do Warszawy	15%
słabe połączenia komunikacyjne z Warszawą	11%
wysoki poziom bezrobocia	8%

Charakterystyczne, że 3 najczęściej wymieniane atuty rozwojowe gminy Brwinów związane są z przynależnością do aglomeracji warszawskiej i bliskością stolicy. Z kolei

⁴⁶ Na podstawie badania ankietowego (CAWI, N=209)

⁴⁷ Na podstawie badania ankietowego (CAWI, N=209)

największym wyzwaniem jest – w opinii badanych - zapewnienie odpowiedniej jakości usług publicznych dla rosnącej populacji mieszkańców, a także zwiększenie poziomu spójności społecznej, a zwłaszcza integracja „zasiedziałych” i „napływowych” mieszkańców gminy.

2.10. Ocena stopnia integracji społecznej i kapitału społecznego

W gminie Brwinów działają następujące organizacje „trzeciego sektora” (fundacje i stowarzyszenia): Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Towarzystwo Opieki nad Zabytkami koło w Brwinowie, Towarzystwo Przyjaciół Brwinowa, Stowarzyszenie Projekt Brwinów, Polski Związek Wędkarski, Brwinowskie Stowarzyszenie Rodzin Abstynenckich „Szansa”, Stowarzyszenie Aktywnych Rodziców Nauczycieli Absolwentów „SARNA”, Stowarzyszenie Mieszkańców Kań, Stowarzyszenie Artystów i Poetów „Fabryka Sztuki”, Stowarzyszenie Przyjaciół Zespołu Szkół nr 1 w Brwinowie, Stowarzyszenie „Inicjatywy Obywatelskie”, Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Zielone Sąsiedztwo”, Stowarzyszenie Mieszkańców Miasta i Gminy Brwinów „Mieszkańcy Razem”, Stowarzyszenie Obywatelskie Na Rzecz Zmiany Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Wsi Domaniew, Fundacja Jera, Polski Związek Hodowców Alpak, Teatr na Pustej Podłodze pamięci Tadeusza Łomnickiego, „Stowarzyszenie Przyjaciół Żółwina i Tereni”, Stowarzyszenie Rodziców na Rzecz Zespołu Szkół w Otrębusach „Nasze Dzieci”, Fundacja WIEŚWIEJAK, Społeczny Komitet Przywrócenia Pamięci o Stefanie Kiedrzyńskim, Brwinowskie Stowarzyszenie Opieki nad Zwierzętami i Ochrony Przyrody WeMa, Towarzystwo Historyczno - Kulturalne im. Jadwigi Warnkówny, Fundacja Pod Wspólnym Dachem i Fundacja Sofijka - edukacja i rozwój. Ponadto w gminie działa kombatancka organizacja Zrzeszenie Wolność i Niezawisłość, 11 klubów sportowych (ich nazwy zostały wymienione w innym rozdziale), organizacje harcerskie oraz 4 ochotnicze straże pożarne. Warto zaznaczyć, że w gminie Brwinów nie funkcjonują podmioty ekonomii społecznej⁴⁸.

Współpracę Gminy z organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24.04.2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie regulują corocznie uchwalane programy współpracy z organizacjami pozarządowymi. W świetle dokumentu na rok 2021 do priorytetów Gminy Brwinów

⁴⁸ Źródło: strona internetowa Gminy Brwinów, <https://www.brwinow.pl/organizacje-pozarządowe/stowarzyszenia.html>, data dostępu: 14.01.2021 r.

zaliczono realizację zadań z obszarów: wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej, podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowania polskości i rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej, kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego, ochrony i promocji zdrowia, przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym, nauki, oświaty i wychowania, działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym oraz wspierania i upowszechniania ochrony i opieki nad zwierzętami, ochrony przyrody oraz działań ekologicznych. Stosowane są finansowe (w otwartych konkursach oraz w trybie tzw. małych grantów) i niefinansowe instrumenty współpracy (m.in. wymiana informacji, konsultowanie ważnych aktów prawa miejscowego przez przedstawicieli NGO, promocja, doradztwo, czy pomoc rzeczowa. Na realizację programu w roku 2021 przeznaczono kwotę 350 000 zł⁴⁹. Dla porównania – w poprzednich latach 2018-2020 pula środków w ramach rocznych programów była identyczna⁵⁰.

W uzupełnieniu powyższych informacji można przytoczyć dane statystyczne, jak również wyniki badania ankietowego. W naukach społecznych wyróżnia się wiele możliwych do zastosowania wskaźników partycypacji i aktywności obywatelskiej, choć często wywołują one dyskusję w środowisku akademickim. W tym rozdziale prezentujemy zestawienie najważniejszych informacji, które obrazują poziom zaangażowania mieszkańców gminy Brwinów w życie wspólnoty lokalnej.

Tabela 27. Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców⁵¹

Jednostka terytorialna	2017	2018	2019
POLSKA	38	37	38
MAZOWIECKIE	48	44	46
Milanówek	45	44	44
Podkowa Leśna	93	86	91
Powiat pruszkowski	28	28	29
Brwinów	35	33	33
Brwinów - miasto	35	31	32
Brwinów - obszar wiejski	35	34	33
Michałowice	36	39	43
Nadarzyn	33	37	36

⁴⁹ Roczny program współpracy gminy Brwinów z organizacjami pozarządowymi na 2021 rok

⁵⁰ Roczne programy współpracy gminy Brwinów z organizacjami pozarządowymi na 2020, 2019 i 2018 rok

⁵¹ Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Liczba organizacji „trzeciego sektora” (NGO) w przeliczeniu na populację mieszkańców gminy jest niska na tle danych ogólnokrajowych i – zwłaszcza – regionalnych. W powiecie pruszkowskim wskaźnik ten również jest relatywnie niski. Spośród sąsiednich jednostek samorządu terytorialnego jego najwyższy poziom odnotowano w Podkowie Leśnej. Jeśli chodzi o dynamikę zmian, to trudno doszukać się tu jakichś wyraźnych trendów. Dodajmy, że powyższe zestawienie odzwierciedla jedynie współczynnik liczby zarejestrowanych podmiotów w odniesieniu do populacji danej gminy, a nie realny poziom uczestnictwa w działalności „trzeciego sektora”. Eksperti uczestniczący w badaniu jakościowym potwierdzają, że poziom aktywności społecznej i partycypacji mieszkańców Gminy Brwinów jest raczej niski⁵².

Tabela 28. Podejmowanie różnych form aktywności społecznej⁵³

głosowałem(am) we wszystkich lub prawie wszystkich wyborach samorządowych	77%
dyskutowałem(em) o sprawach lokalnych w Internecie	46%
brałem(am) udział w publicznych spotkaniach z przedstawicielami władz lokalnych	45%
brałem(am) udział w konsultacjach społecznych w sprawach lokalnych	30%
brałem(am) udział w akcjach społecznych jako wolontariusz(ka)	29%
dZIAŁAŁEM(am) w organizacji pozarządowej	28%
brałem(am) udział w zebraniach wspólnoty lub spółdzielni mieszkaniowej	28%
zbierałem podpisy pod petycją lub interweniowałem(am) w sprawach lokalnych	21%
brałem(am) udział w protestach dotyczących spraw lokalnych	14%
dZIAŁAŁEM(am) w organizacji religijnej (np. parafialnej)	12%
kandydowałem(am) w wyborach samorządowych	12%
podejmowałem inne działania w sprawach lokalnych	11%
nie podejmowałem(am) żadnego z powyższych działań	6%
nie wiem, trudno powiedzieć	4%

Przynajmniej jedną z powyższych form aktywności społecznej podejmowało 90 proc. badanych. Zdecydowanie częściej są to osoby, które wiążą swoją przyszłość z gminą Brwinów w porównaniu z badanymi, którzy nie deklarują tego rodzaju planów. Na aktywność społeczną dodatkowo wpływa wykształcenie uczestników pomiaru.

28 proc. badanych deklaruje działalność w przynajmniej jednej organizacji pozarządowej. W tym miejscu warto dodać, że uzyskany wynik jest wyższy od danych ogólnopolskich (choć nie można ich porównywać wprost, ze względu na różnice

⁵² Na podstawie badania jakościowego

⁵³ Na podstawie badania ankietowego (CAWI, N=209)

w metodologii pomiaru). Według pomiarów Centrum Badania Opinii Społecznej w 2007 roku przynależność do organizacji społecznych deklarowało 11 proc. Polaków. Z kolei badania prowadzone przez Stowarzyszenie Klon/Jawor (także z 2007 roku) wskazują, że 13 proc. Polaków deklarowało członkostwo w organizacjach pozarządowych, grupach, ruchach społecznych lub religijnych. Istotnym źródłem danych na ten temat jest również „Diagnoza społeczna” prof. J. Czapińskiego. Według tych cyklicznie powtarzanych na licznej, ogólnopolskiej próbie pomiarów „...w Polsce w 2015 r. członkami „jakichś organizacji, stowarzyszeń, partii, komitetów, rad, grup religijnych, związków lub kół” było 13,4 proc. badanych: 10,3 proc. należało tylko do jednego stowarzyszenia; 2,2 proc. do dwóch, a 1,9 proc. do więcej niż dwóch organizacji. Dopelnieniem pytania o formalne członkostwo było pytanie o rzeczywistą działalność w takich organizacjach (...). 70,8 proc. członków stowarzyszeń mówi, że aktywnie uczestniczy w ich działaniach. Mało ludzi należy do organizacji, ale jeśli już gdzieś należą, to (mówią, że) coś w nich robią. Takich, którzy należą i działają jest w społeczeństwie powyżej 15 r.ż. 9,0 proc...”⁵⁴.

Ważnym wskaźnikiem aktywności obywatelskiej jest również uczestnictwo w wyborach lokalnych. Kluczowe informacje na ten temat prezentujemy w poniższej tabeli.

Tabela 29. Frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych roku 2010, 2014 i 2018 r.⁵⁵

Jednostka terytorialna	frekwencja w wyborach samorządowych, 21.11.2010 r.	frekwencja w wyborach samorządowych, 16.11.2014 r.	frekwencja w wyborach samorządowych, 21.10.2018 r.
POLSKA	47,32%	47,43%	54,90%
MAZOWIECKIE	50,96%	51,20%	60,93%
Powiat pruszkowski	47,80%	49,26%	61,01%
Milanówek	50,30%	55,27%	63,65%
Podkowa Leśna	63,69%	61,43%	70,96%
Brwinów	55,16%	50,35%	60,81%
Michałowice	55,19%	56,61%	70,01%
Nadarzyn	50,56%	66,01%	67,24%

⁵⁴ Źródło: „Diagnoza Społeczna 2015. Warunki i jakość życia Polaków”, Janusz Czapiński, Tomasz Panek (red.), Rada Monitoringu Społecznego, Warszawa, listopad 2015

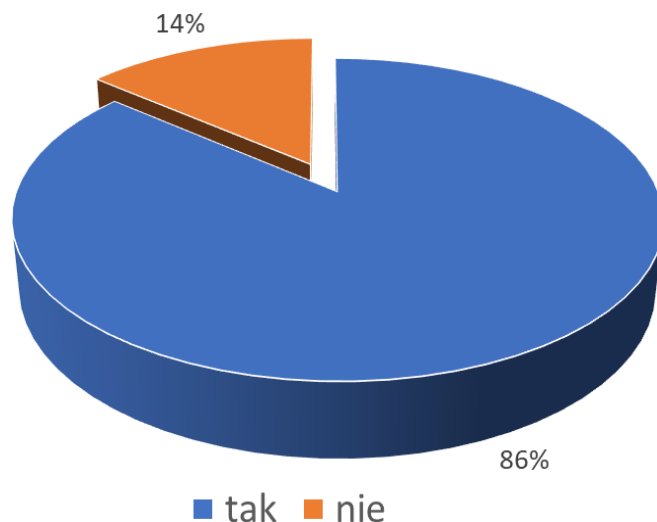
⁵⁵ Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza

W większości badań kapitału społecznego jednym z kluczowych wskaźników aktywności i zaangażowania w życie lokalnej wspólnoty jest głosowanie w wyborach samorządowych. W powyższej tabeli zamieszczone zostały dane obrazujące poziom frekwencji w trzech ostatnich wyborach lokalnych – z roku 2010, 2014 i 2018. Precyzując, są to wskaźniki udziału w głosowaniu do rad gmin (tj. w pierwszej turze głosowania). Dane dla Gminy Brwinów zostały przedstawione w ujęciu porównawczym - na tle analogicznych informacji dla sąsiednich gmin, powiatu pruszkowskiego, województwa mazowieckiego i całego kraju.

Wyraźnie widać, że w kolejnych wyborach samorządowych w gminie Brwinów frekwencja wyraźnie się zmienia. W roku 2010 wyniosła przeszło 55 proc. (była wyższa od wskaźników ogólnopolskich, regionalnych i powiatowych), w roku 2014 spadła do 50,35 proc., natomiast w roku wzrosła do 60,81 proc. – w dwóch ostatnich przypadkach była ona wyższa od wskaźników ogólnopolskich, natomiast zbliżona do wskaźników regionalnych i powiatowych. Spośród okolicznych gmin najwyższy poziom uczestnictwa w głosowaniu odnotowano w Podkowie Leśnej (w roku 2010 i 2018), w gminie Nadarzyn (w 2014 r.) oraz w gminie Michałowice (w roku 2018). Na tle większości sąsiednich jednostek frekwencja wyborcza w gminie Brwinów była relatywnie wysoka w roku 2010, zaś nieco niższa w roku 2014 i 2018. W tym miejscu warto zaznaczyć, że pewne różnice między poszczególnymi gminami mogą być rezultatem sytuacji, czy konkretnych wydarzeń na lokalnych scenach politycznych (np. siła konfliktów między lokalnymi politykami może sprzyjać mobilizacji ich elektoratów, co z kolei przekłada się na uczestnictwo w głosowaniu).

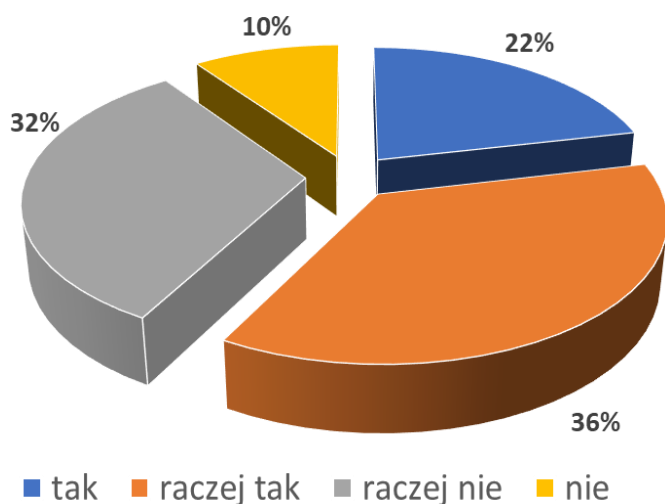
Inne kwestie związane z aktywnością społeczną i zaangażowaniem w sprawy lokalne zostały poruszone w badaniu ankietowym, zrealizowanym na potrzeby niniejszej Strategii.

Wykres 30. Czy wiąże Pan(i) przyszłość – swoją i swojej rodziny – z Gminą Brwinów?⁵⁶

Prawie 9 na 10 badanych wiąże przyszłość (swoją i swojej rodziny) z gminą Brwinów. Najczęściej są to osoby o wysokim poczuciu sprawczości (92 proc.), respondenci podejmujący przynajmniej jedną formę aktywności społecznej (89 proc.), a także respondenci, którzy wysoko oceniają jakość życia w gminie Brwinów (93 proc.).

Wykres 31. Czy tacy ludzie jak Pan(i) mają wpływ na bieg spraw publicznych w gminie Brwinów?⁵⁷

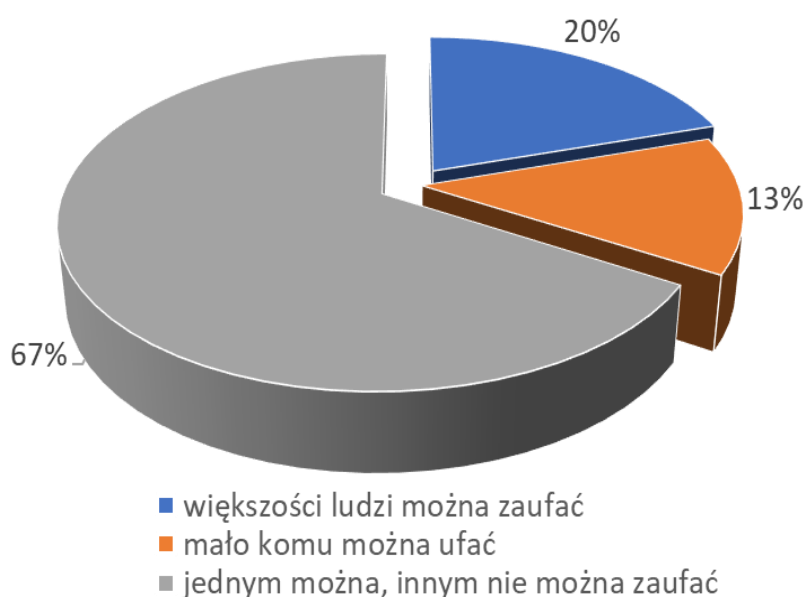

⁵⁶ Na podstawie badania ankietowego (CAWI, N=209)

⁵⁷ Na podstawie badania ankietowego (CAWI, N=209)

Na uwagę zasługuje niski poziom poczucia sprawczości. 58 proc. badanych deklaruje brak poczucia wpływu na bieg spraw lokalnych, odmienną opinię w odniesieniu do tej kwestii wyraża 42 proc. uczestników pomiaru. Poczucie wpływu na bieg spraw lokalnych osoby, które wiążą przyszłość z gminą Brwinów, ankietowani podejmujący przynajmniej jedną formę aktywności społecznej, a także ankietowani podzielający opinię o wysokiej jakości życia w gminie Brwinów.

Wykres 32. Zaufanie w relacjach z innymi⁵⁸

Jeśli chodzi o poziom zaufania w codziennych relacjach z innymi, 20 proc. badanych uważa, że większości ludzi można zaufać. Około $\frac{3}{4}$ uczestników pomiaru deklaruje, że zaufanie do innych jest uzależnione od indywidualnych uwarunkowań, natomiast 13 proc. rozmówców uważa, że mało komu można zaufać. Powyższe dane świadczą o przeciętnie wysokim poziomie kapitału społecznego w gminie.

2.11. Badanie ewaluacyjne

Dodatkowym działaniem, zrealizowanym na etapie opracowywania diagnozy społeczno-gospodarczej gminy Brwinów jest ewaluacja „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brwinów na lata 2014-2020”. Poniżej zamieszczone zostały

⁵⁸ Na podstawie badania ankietowego (CAWI, N=209)

najważniejsze informacje na ten temat, choć należy zaznaczyć, że formą oceny stopnia realizacji dokumentu obowiązującego w latach ubiegłych są również wyniki badań i analiz, zaprezentowane w poprzednich rozdziałach. Warto zaznaczyć, że ocena oddziaływania tego rodzaju dokumentów jest trudnym zadaniem, zwłaszcza, że na kondycję społeczno-ekonomiczną (w tym rozwiązywanie problemów społecznych) wpływa wiele czynników, zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych (ponadlokalnych). „Strategia” określa główne kierunki rozwoju społecznego i ramy lokalnej polityki społecznej, natomiast proces jej realizacji ma charakter rozproszony. Oznacza to, że odpowiedzialność za realizację poszczególnych zadań jest zdywersyfikowana pomiędzy instytucje i organizacje lokalne, działające w różnych obszarach życia. Na rezultaty tych działań i zarazem sytuację społeczną gminy wpływają również trendy ogólnopolskie, a nawet globalne.

Wykres 33. Ocena ewaluacyjna: stopień realizacji celów operacyjnych w ramach Celu Strategicznego 1 – Wzmacnianie rodzin, wspieranie dzieci i młodzieży w kształceniu i rozwoju oraz podnoszenie poziomu bezpieczeństwa zdrowotnego i publicznego w gminie⁵⁹

	Gmina pomaga rodzinom w wypełnianiu ich funkcji, zapewnia dzieciom i młodzieży dostęp do kształcenia, umożliwiając im wszechstronny rozwój	Gmina Brwinów wspiera osoby i rodziny dotknięte problemami uzależnień i przemocy w rodzinie	Gmina Brwinów zaspokaja potrzeby mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia	Gmina Brwinów skutecznie przeciwdziała przestępczości, w tym wśród nieletnich
zdecydowanie się zgadzam (5)	11%	12%	6%	2%
raczej się zgadzam (4)	35%	26%	23%	18%
częściowo się zgadzam, częściowo się nie zgadzam (3)	27%	20%	26%	27%
raczej się nie zgadzam (2)	14%	12%	22%	14%
zdecydowanie się nie zgadzam (1)	5%	4%	14%	13%
nie wiem, trudno powiedzieć	7%	26%	10%	25%
ZGADZAM SIĘ (4+5)	46%	37%	28%	20%
NIE ZGADZAM SIĘ (1+2)	19%	16%	35%	27%
RANKING	27%	21%	-7%	-7%
średnia w skali 1-5	3,36	3,39	2,83	2,76

⁵⁹ Na podstawie badania ankietowego (CAWI, N=209)

Ankietowani zapoznawali się z zestawem stwierdzeń, obejmujących ewaluacyjną analizę wybranych aspektów, związanych z oceną rezultatów wdrażania „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brwinów na lata 2014-2020”. Owe stwierdzenia wprost odnoszą się do celów operacyjnych wspomnianego dokumentu (wyodrębnionych w ramach trzech celów strategicznych). Uczestnicy badania mogli zgodzić się lub nie zgodzić z ich treścią, wykorzystując do tego celu skalę pięciostopniową. Tego rodzaju ocena została sformułowana pod kątem kluczowego kryterium ewaluacyjnego, jakim jest skuteczność, rozumiana jako stopień realizacji założonych celów i rezultatów.

W powyższej tabeli zamieszczone zostały oceny obejmujące cele operacyjne wyodrębnione w ramach Celu Strategicznego 1: „Wzmacnianie rodzin, wspieranie dzieci i młodzieży w kształceniu i rozwoju oraz podnoszenie poziomu bezpieczeństwa zdrowotnego i publicznego w gminie”. W zależności od obszaru oddziaływania, 20-46 proc. uczestników pomiaru) akceptuje treści zawarte w stwierdzeniach, zaś odmienną opinię wyraża od 16 do 35 proc. badanych. Dodajmy, że w przypadku żadnego z ww. zagadnień liczba wskazań pozytywnych nie przekracza połowy. Dla każdego obszaru średnia jest zbliżona do środkowej kategorii w skali 1-5. Na uwagę zasługuje niski poziom polaryzacji zebranych opinii (wyraźna przewaga pozytywnych lub negatywnych ocen umiarkowanych nad skrajnymi), a także wysoki udział ocen neutralnych lub ambiwalentnych.

Z perspektywy ewaluacyjnego kryterium skuteczności uzyskano następujące rezultaty:

- 46 proc. badanych podziela przekonanie, że gmina Brwinów pomaga rodzinom w wypełnianiu ich funkcji oraz zapewnia dzieciom i młodzieży odpowiedni dostęp do kształcenia, umożliwiając im wszechstronny rozwój,
- 37 proc. respondentów uważa, że gmina Brwinów wspiera osoby i rodziny dotknięte problemami uzależnień i przemocy w rodzinie,
- 28 proc. uczestników pomiaru sądzi, że gmina Brwinów zaspokaja potrzeby mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia,
- 20 proc. respondentów deklaruje, że, ich zdaniem, gmina Brwinów skutecznie przeciwdziała przestępczości, w tym wśród nieletnich.

Wyraźnie widać, że relatywnie wysokie oceny formułowano względem szeroko rozumianych działań na rzecz wsparcia rodzin, w tym znajdujących się w kryzysie i doświadczających negatywnych zjawisk społecznych. W przypadku dwóch pierwszych stwierżeń liczba wskazań negatywnych przeważa nad pozytywnymi. Ankietowani mieszkańcy znacznie bardziej krytycznie oceniają poziom zaspokojenia potrzeb w obszarze ochrony zdrowia przez gminę, a także przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich. Jeśli chodzi o dwa powyższe obszary oddziaływania, uczestnicy pomiaru formułują więcej ocen negatywnych niż pozytywnych.

Tego rodzaju zestawienie można potraktować jako element diagnozy lokalnych potrzeb (stopnia ich zaspokojenia lub niezaspokojenia), co pozwala na określenie obszarów deficytowych, które wymagają wzmocnienia (np. realizacji dodatkowych działań, czy wysokiej jakości usług społecznych). W analogiczny sposób zebrano informacje na temat oceny obszarów oddziaływania w ramach dwóch pozostałych celów strategicznych.

Wykres 34. Ocena ewaluacyjna: stopień realizacji celów operacyjnych w ramach Celu Strategicznego 2. – Wspieranie mieszkańców gminy zagrożonych lub dotkniętych marginalizacją i wykluczeniem społecznym⁶⁰

	Gmina Brwinów pomaga seniorom poprzez wspieranie i zapewnienie możliwości aktywnego starzenia się w zdrowiu oraz prowadzenia samodzielnego, niezależnego i satysfakcjonującego życia	Gmina Brwinów wspiera zagrożonych lub dotkniętych ubóstwem i bezdomnością	Gmina Brwinów przeciwdziała wykluczeniu społecznemu osób sprawujących opiekę nad osobami niepełnosprawnymi	Gmina Brwinów tworzy warunki do społecznej i zawodowej aktywności osób niepełnosprawnych	Gmina Brwinów pomaga osobom pozostającym bez pracy w znalezieniu zatrudnienia
zdecydowanie się zgadzam (5)	14%	6%	3%	2%	1%
raczej się zgadzam (4)	30%	23%	21%	16%	12%
częściowo się zgadzam, częściowo się nie zgadzam (3)	22%	23%	20%	25%	21%
raczej się nie zgadzam (2)	8%	11%	11%	13%	20%
zdecydowanie się nie zgadzam (1)	4%	4%	6%	8%	10%
nie wiem, trudno powiedzieć	22%	33%	39%	34%	35%
ZGADZAM SIĘ (4+5)	44%	29%	23%	19%	13%
NIE ZGADZAM SIĘ (1+2)	12%	15%	17%	21%	30%
RANKING	32%	14%	6%	-2%	-17%
średnia w skali 1-5	3,55	3,24	3,05	2,88	2,59

Z perspektywy ewaluacyjnego kryterium skuteczności uzyskano następujące rezultaty:

- 44 proc. badanych podziela przekonanie, że gmina Brwinów pomaga seniorom poprzez wspieranie i zapewnienie możliwości aktywnego starzenia się w zdrowiu oraz prowadzenia samodzielnego, niezależnego i satysfakcjonującego życia,

⁶⁰ Na podstawie badania ankietowego (CAWI, N=209)

- 29 proc. respondentów uważa, że gmina Brwinów wspiera zagrożonych lub dotkniętych ubóstwem i bezdomnością,
- 23 proc. uczestników pomiaru sądzi, że gmina Brwinów przeciwdziała wykluczeniu społecznemu osób sprawujących opiekę nad osobami niepełnosprawnymi,
- 19 proc. respondentów deklaruje, że, ich zdaniem, gmina Brwinów tworzy warunki do społecznej i zawodowej aktywności osób niepełnosprawnych,
- 13 proc. ankietowanych sądzi, że gmina Brwinów pomaga osobom pozostającym bez pracy w znalezieniu zatrudnienia.

Najwyższe oceny zyskały szeroko rozumiane działania gminy na rzecz wsparcia seniorów, natomiast na drugim miejscu znalazły się szeroko rozumiane działania, skierowane do różnych grup zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Zdecydowanie bardziej krytycznie postrzegane są działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami oraz ich rodzin i opiekunów. Wyraźną przewagę ocen negatywnych nad pozytywnymi odnotowano w przypadku działań z obszaru aktywizacji zawodowej i wspierania osób bezrobotnych. Warto zaznaczyć, że ostatni z wymienionych obszarów w istotnej części pozostaje w kompetencji samorządu powiatowego.

Wykres 35. Ocena ewaluacyjna: stopień realizacji celów operacyjnych w ramach Celu Strategicznego 3 – Doskonalenie lokalnego sektora pomocy społecznej oraz budowa kapitału społecznego i rozwijanie aktywności obywatelskiej⁶¹

	W gminie Brwinów funkcjonuje sprawny sektor pomocy społecznej	Gmina Brwinów wspiera organizacje pozarządowe i rozszerza współpracę z nimi	Gmina Brwinów wspiera lokalną aktywność i dba o rozwój społeczeństwa obywatelskiego	Gmina Brwinów skutecznie koordynuje politykę społeczną na rzecz mieszkańców
zdecydowanie się zgadzam (5)	22%	9%	9%	9%
raczej się zgadzam (4)	26%	27%	28%	22%
częściowo się zgadzam, częściowo się nie zgadzam (3)	18%	20%	25%	22%
raczej się nie zgadzam (2)	11%	9%	12%	15%
zdecydowanie się nie zgadzam (1)	5%	7%	7%	8%
nie wiem, trudno powiedzieć	18%	27%	19%	24%
ZGADZAM SIĘ (4+5)	48%	36%	36%	30%
NIE ZGADZAM SIĘ (1+2)	16%	16%	18%	23%
RANKING	32%	20%	18%	7%
średnia w skali 1-5	3,59	3,31	3,25	3,1

Z perspektywy ewaluacyjnego kryterium skuteczności uzyskano następujące rezultaty:

- 48 proc. badanych podziela przekonanie, że w gminie Brwinów funkcjonuje sprawny sektor pomocy społecznej,
- 36 proc. respondentów uważa, że gmina Brwinów wspiera organizacje pozarządowe i rozszerza współpracę z nimi,

⁶¹ Na podstawie badania ankietowego (CAWI, N=209)

- 36 proc. uczestników pomiaru sądzi, że gmina Brwinów wspiera lokalną aktywność i dba o rozwój społeczeństwa obywatelskiego,
- 30 proc. respondentów deklaruje, że, ich zdaniem, gmina Brwinów skutecznie koordynuje politykę społeczną na rzecz mieszkańców.

Wszystkie obszary skupione wokół Celu Strategicznego 3. zyskały pozytywne oceny badanych. Po raz kolejny potwierdza się wysoka ocena funkcjonowania lokalnego systemu pomocy społecznej, natomiast na dwóch kolejnych miejscach znalazły się obszary związane z pobudzaniem aktywności i partycypacji mieszkańców w życiu społecznym (m.in. poprzez współpracę z podmiotami „trzeciego sektora”, ale również wsparcie grup nieformalnych, czy inwestowanie w lokalnym liderów). Najwięcej wątpliwości budzi koordynacja miejscowej polityki społecznej, co może oznaczać, że pewne rezerwy tkwią we współpracy lokalnych instytucji i organizacji, realizujących działania w sferze społecznej.

W ewaluowanej „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brwinów na lata 2014-2020” znajduje się zestawienie wskaźników monitoringowych. Warto dodać, że zostały one skonstruowane na zróżnicowanym poziomie szczegółowości – wiele z nich można uznać za adekwatne mierniki realizacji działań, czy stanu rzeczy w wybranych sferach życia, jednak niektóre z nich mogłyby zostać doprecyzowane (np. liczba podmiotów gospodarczych, liczba nowych inwestorów, ilość pozyskanych środków zewnętrznych). Dodajmy, że roczne sprawozdania z działalności Środowiskowego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brwinowie zawierają odniesienia do struktury celów strategicznych i operacyjnych „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brwinów na lata 2014-2020”, jednak w dużym stopniu są one opracowywane w sposób opisowy i nie zawierają pełnej informacji na temat stanu realizacji ww. wskaźników. Ponadto warto zwrócić uwagę na znaczną koncentrację dokumentu wokół zagadnień związanych z pomocą społeczną (zarówno w części diagnostycznej, jak i operacyjnej).

Dodatkowo warto przywołać kilka najważniejszych informacji kontekstowych, zamieszczonych w poprzednich rozdziałach, które mogą posłużyć do oceny oddziaływania „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brwinów na lata 2014-2020” na rozwój społeczny i kondycję społeczno-ekonomiczną gminy:

- niski poziom zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych,
- presja oświatowa i wyzwania związane z rosnącymi potrzebami w obszarze usług edukacyjnych oraz infrastruktury oświatowej,
- niski poziom zaspokojenia potrzeb w obszarze ochrony zdrowia,
- relatywnie wysoka liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON oraz osób fizycznych, prowadzących działalność gospodarczą (na tle danych powiatowych i regionalnych),
- niski poziom bezrobocia, dobra kondycja lokalnego rynku pracy,
- wysoki udział osób długotrwale bezrobotnych w populacji bezrobotnych,
- wysoki poziom bezpieczeństwa (na podstawie obiektywnych wskaźników oraz deklaracyjnych badań ankietowych),
- niski udział osób korzystających ze świadczeń z systemu pomocy społecznej w populacji,
- przeciętny poziom kapitału społecznego i aktywności społecznej mieszkańców,
- wysoka ocena funkcjonowania lokalnego systemu pomocy społecznej (na podstawie badania ankietowego),
- przeciętna ocena jakości życia w gminie (na podstawie badania ankietowego),
- wysoka ocena jakości usług miejscowych przedszkoli (na podstawie badania ankietowego),
- wysoka ocena sytuacji gospodarczej w mieście (na podstawie badania ankietowego),
- wysoki poziom identyfikacji z gminą (na podstawie badania ankietowego).

Podsumowując informacje zamieszczone w niniejszym rozdziale, można sformułować kilka istotnych wniosków i rekomendacji, które zostaną wykorzystane w operacyjnej części „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brwinów na lata 2021-2026”.

Obszary oceniane, wymagające kontynuacji oraz utrzymania wysokiej jakości usług:

- wsparcie rodzin w wypełnianiu ich funkcji, zapewnianie dzieciom i młodzieży dostępu do kształcenia (ten obszar należy rozpatrywać w kontekście rosnącej presji oświatowej i wyzwań związanych z zapewnieniem dostępności oraz wysokiej jakości usług edukacyjnych),
- wsparcie osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie (szczegółowe działania w ww. obszarach powinny zostać zaprojektowane w ramach dedykowanych programów operacyjnych),
- działania na rzecz seniorów (ten obszar jest szczególnie istotny z punktu widzenia długofalowych trendów demograficznych, co przekłada się na konieczność projektowania usług, adresowanych do tej grupy odbiorców),
- sprawne funkcjonowanie sektora pomocy społecznej (tego rodzaju ocena znajduje dodatkowe potwierdzenie na różnych etapach procesu badawczego),
- wsparcie i współpraca z organizacjami pozarządowymi (obszar o wymiarze horyzontalnym, który może mieć wpływ na rozwój różnych obszarów polityki społecznej gminy, współpraca z „trzecim sektorem” będzie przekładać się nie tylko na rozwiązywanie problemów społecznych, ale również realizację usług społecznych dla różnych grup mieszkańców),
- wsparcie lokalnej aktywności i działania na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego (jak wyżej).

Obszary oceniane w sposób negatywny, neutralny lub ambiwalentny, wymagające interwencji lub modyfikacji:

- zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia (rekomendowane jest podjęcie działań na rzecz wzmocnienia tego obszaru, choć tylko częściowo pozostaje on w kompetencji samorządu gminnego),
- przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich (przypomnijmy, że ogólny poziom bezpieczeństwa w mieście oceniany jest pozytywnie, zatem wzmocnienia

- wymagają szeroko rozumiane działania skierowane do młodzieży, w tym z obszaru profilaktyki i zagospodarowania czasu wolnego),
- wsparcie osób sprawujących opiekę nad osobami niepełnosprawnymi (rekomenduje się wzmocnienie lokalnego systemu usług opiekuńczych, świadczonych w miejscu zamieszkania odbiorcy),
 - tworzenie warunków do społecznej i zawodowej aktywności osób z niepełnosprawnościami (tego rodzaju działania powinny być zróżnicowane ze względu na specyficzne potrzeby różnych grup odbiorców, o różnym rodzaju, czy stopniu niepełnosprawności, niektóre zadania opiekuńcze lub aktywizujące mogą być realizowane w powiązaniu z polityką senioralną),
 - pomoc osobom pozostającym bez pracy w znalezieniu zatrudnienia (jak pokazują badania oraz dane statystyczne, bezrobocie nie należy do kluczowych problemów społecznych gminy, natomiast wyzwaniem jest wsparcie osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, np. długotrwale bezrobotnych),
 - koordynacja polityki społecznej na rzecz mieszkańców (wzmocnienia wymaga współpraca różnych instytucji i organizacji działających w ramach lokalnego systemu wsparcia, zalecane jest również zastosowanie zintegrowanego podejścia do programowania polityki rozwoju, w tym tworzenia lokalnych dokumentów strategicznych).

W tym miejscu można sformułować również kilka uwag o charakterze ogólnym. Wspomniane wyżej podejście zintegrowane wiąże się z koniecznością tworzenia interdyscyplinarnej diagnozy lokalnych potrzeb, a także budowanie ścisłych powiązań różnych obszarów szeroko rozumianej polityki społecznej gminy. Oznacza to również odejście od tradycyjnego (a więc interwencyjnego i reaktywnego) podejścia do rozwiązywania problemów społecznych na rzecz paradygmatu rozwoju społecznego oraz wdrażania nowego rodzaju sposobu organizacji usług społecznych dla różnych grup mieszkańców (nie tylko zagrożonych wykluczeniem społecznym). W tym kontekście bardzo istotne jest wzmocnienie mechanizmów partycypacyjnych, opartych na uruchomieniu lokalnych zasobów i potencjałów (np. miejscowe organizacje „trzeciego sektora”, czy podmioty ekonomii społecznej mogą być realizatorami wysokiej jakości usług społecznych).

W związku z powyższym zaleca się nieco inny sposób opracowania nowej „Strategii”, zmianę hierarchii oraz proporcji między różnymi celami, a także nieco inną formułę definiowania zadań i konstrukcji wskaźników.

II. Część strategiczno-operacyjna

3. Analiza strategiczna

Niezmiernie istotnym elementem niniejszego opracowania jest analiza strategiczna. Na podstawie danych opublikowanych w poprzednich rozdziałach przygotowana została synteza powyższych informacji, z wykorzystaniem metody SWOT, a więc z podziałem na mocne i słabe strony gminy, a także szanse i zagrożenia w perspektywie rozwojowej gminy. Informacje przedstawione w poniższej tabeli mogą stanowić punkt wyjścia dla określenia ram lokalnej polityki społecznej, z uwzględnieniem takich obszarów, jak np. pomoc społeczna, jakość życia, kultura, edukacja publiczna, bezpieczeństwo, rynek pracy i rozwój przedsiębiorczości w gminie, poziom zaangażowania mieszkańców w życie lokalnej wspólnoty.

Tabela 36. Analiza SWOT (mocne i słabe strony, a także szanse, zagrożenia)⁶²

<i>Mocne strony</i>	<i>Słabe strony</i>
<ul style="list-style-type: none"> - lokalizacja, położenie w aglomeracji warszawskiej - dogodne połączenia komunikacyjne z Warszawą (dostęp do autostrady A2, linia kolejowa, kolejka WKD) - stopniowy wzrost populacji mieszkańców gminy, napływ nowych mieszkańców (w tym rodzin z dziećmi) - atrakcyjny rynek nieruchomości, relatywnie niskie ceny (w porównaniu z Warszawą) <ul style="list-style-type: none"> - relatywnie wysoki poziom poczucia bezpieczeństwa - tereny zielone, przyrodniczo-krajobrazowe walory okolicy <ul style="list-style-type: none"> - spokojny, kameralny charakter gminy - wysoka ocena jakości usług pomocy społecznej, rozbudowana oferta pomocowa (na podstawie wyników badania ankietowego) 	<ul style="list-style-type: none"> - starzenie się społeczeństwa, zwiększanie się udziału seniorów w populacji <ul style="list-style-type: none"> - niski poziom integracji „zasiedziały” i „nowoprzybyłych” mieszkańców - brak utożsamiania się części „nowych” mieszkańców z gminą - niski poziom aktywności społecznej (na podstawie wyników badania ankietowego) - niewystarczająca dostępność infrastruktury i usług publicznych (edukacja, kultura, budynki komunalne i socjalne) w relacji do rosnącej liczby mieszkańców <ul style="list-style-type: none"> - brak łączności terytorialnej trzech południowych sołectw z pozostałą częścią gminy (istotne zagadnienie dla niektórych obszarów/sfer życia) - nierównomierny poziom rozwoju gminy, różnice między sołectwami (np. infrastruktura,

⁶² Synteza na podstawie wszystkich źródeł, cytowanych w tym opracowaniu

<ul style="list-style-type: none"> - oferta usług publicznych (kultura, sport, rekreacja, rozrywka) - wysoka ocena jakości usług miejscowych przedszkoli (na podstawie wyników badania ankietowego) - stabilna sytuacja gospodarcza gminy - współpraca partnerska z sąsiednimi gminami (zwłaszcza w ramach Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów) - wysoka pozycja w rankingach - potencjał wzrostu aktywności społecznej 	<p>komunikacja publiczna, dostarczanie usług społecznych, występowanie problemów społecznych)</p>
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - wykorzystanie atutów związanych z położeniem blisko Warszawy - integracja, zwiększenie poziomu spójności społecznej - wykorzystanie potencjału „nowoprzybyłych” mieszkańców na rzecz rozwoju społecznego gminy - zrównoważony rozwój gminy, wyrównywanie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego poszczególnych rejonów gminy <ul style="list-style-type: none"> - rozwój lokalnej przedsiębiorczości - rozwój ekonomii społecznej (tworzenie podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych) - przyciąganie inwestorów zewnętrznych - pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację działań społecznych - inwestowanie w kadre i inne zasoby lokalnego systemu pomocy społecznej <ul style="list-style-type: none"> - uwzględnienie trendów rozwojowych w krajowej polityce społecznej (np. rozwój usług społecznych, deinstytucjonalizacja) 	<ul style="list-style-type: none"> - pogorszenie koniunktury gospodarczej (np. w związku z pandemią COVID-19) - brak środków na inwestycje, w tym zapewnienie usług publicznych dla rosnącej liczby mieszkańców - nadmierna zabudowa, zmiana kameralnego charakteru gminy, potencjalna utrata walorów przyrodniczo-krajobrazowych - niepodejmowanie działań na rzecz integracji i zwiększenia spójności społecznej, brak relacji między różnymi grupami mieszkańców - wstrzymanie lub zmniejszenie puli środków na realizację działań społecznych przez UE <ul style="list-style-type: none"> - odpływ „kapitału ludzkiego” do Warszawy - osłabienie współpracy partnerskiej z sąsiednimi gminami

4. Misja, cele, kierunki działań oraz wskaźniki ich realizacji

Misją niniejszej Strategii jest zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców, stworzenie systemu usług społecznych, dopasowanych do potrzeb różnych grup mieszkańców, skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych, a także zwiększenia poziomu integracji, aktywności i partycypacji społecznej, jak również tworzenia przestrzeni dialogu między różnymi grupami mieszkańców a lokalnymi instytucjami i organizacjami.

Działania w ramach Strategii będą – co do zasady – adresowane do **wszystkich grup mieszkańców gminy**. Na podstawie przeprowadzonych badań i analiz stwierdzono, że na szczególne potraktowanie zasługują następujące grupy docelowe: rodziny z dziećmi, dzieci

i młodzież, osoby żyjące w ubóstwie i zagrożone wykluczeniem społecznym, osoby z niepełnosprawnościami, a także „zasiedziali” i „nowoprzybyli” mieszkańcy gminy oraz seniorzy.

W ramach Strategii można wyróżnić kilka grup docelowych o charakterze instytucjonalnym, które mogą być nie tylko odbiorcami, ale również realizatorami zadań przewidzianych w ramach wspomnianego dokumentu:

- miejscowe instytucje publiczne (w tym Urząd Gminy Brwinów wraz z jednostkami organizacyjnymi gminy),
- lokalne organizacje pozarządowe lub ponadlokalne, lecz prowadzące działalność na terenie gminy,
- przedsiębiorcy,
- lokalni liderzy (np. radni, sołtysi), grupy nieformalne (np. sąsiedzkie).

Poniżej prezentujemy strukturę operacyjnej części dokumentu. Dla wszystkich obszarów celów zaplanowanych w niniejszym dokumencie wyznaczone zostały cele strategiczne i operacyjne, a także kierunki działań oraz wskaźniki, które posłużą do oceny poziomu ich wdrażania. Kierunki działań zostały zdefiniowane w postaci celów operacyjnych. Oszacowanie stopnia realizacji tych przedsięwzięć umożliwi wprowadzenie stosownych korekt, czy uzupełnień w kolejnych latach. Wskaźniki te zostaną wykorzystane przy opracowaniu rocznych sprawozdań z realizacji Strategii. Poniżej zamieszczone zostały propozycje wskaźników przyporządkowanych do obszarów, w ramach których zdefiniowane zostały cele strategiczne i działania.

Główne obszary i cele strategiczne niniejszej Strategii zostały skonstruowane wokół trzech następujących zagadnień:

1. Aktywność i partycypacja społeczna, integracja i spójność społeczna.
2. Dostarczanie wysokiej jakości usług społecznych dla mieszkańców, w tym skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych.
3. Wzmocnienie lokalnej sieci współpracy i systemu polityki społecznej.

Tabela 37. Struktura obszaru i celu strategicznego nr 1

OBSZAR 1: AKTYWNOŚĆ I PARTYCYPACJA SPOŁECZNA I SPÓJNOŚĆ SPOŁECZNA		
CEL STRATEGICZNY 1: Zwiększenie poziomu aktywności i uczestnictwa mieszkańców w życiu lokalnej wspólnoty wraz ze wzmocnieniem stopnia integracji społecznej		
Cele operacyjne i działania	Wskaźniki realizacji celów	Źródła weryfikacji
<p>Cel operacyjny 1.1.: Zwiększenie poziomu partycypacji społecznej gminy</p> <p>Działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prowadzenie kampanii społecznych na rzecz aktywności, uczestnictwa w konsultacjach społecznych, głosowania w wyborach lokalnych i ponadlokalnych, podejmowania różnych form aktywności społecznej - Promowanie działalności w organizacjach pozarządowych i wolontariatu - Korzystanie z mediów lokalnych i lokalnych kanałów komunikacji - Wprowadzenie budżetu partycypacyjnego - Kontynuacja i rozwój funduszu sołectkiego 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba kampanii społecznych na rzecz aktywnego uczestnictwa w życiu gminy - liczba przeprowadzonych konsultacji społecznych - liczba uczestników przeprowadzonych konsultacji społecznych - frekwencja w wyborach lokalnych, regionalnych i ogólnopolskich - liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców - liczba członków i osób wspierających działalność organizacji pozarządowych w gminie - liczba wolontariuszy w gminie - liczba działań realizowanych poprzez wolontariat - liczba projektodawców i projektów zgłoszonych w ramach budżetu partycypacyjnego - suma środków wydatkowanych w ramach budżetu partycypacyjnego - suma środków wydatkowanych w ramach funduszu sołectkiego 	<p>UG Brwinów, inne lokalne instytucje i organizacje, ankiety ewaluacyjne, Bank Danych Lokalnych GUS</p>
<p>Cel operacyjny 1.2.: Zwiększenie poziomu współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi (NGO) poprzez finansowe i niefinansowe instrumenty współpracy</p> <p>Działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Organizowanie otwartych konkursów dla NGO na realizację zadań publicznych - Zlecanie zadań publicznych w ramach inicjatywy lokalnej - Zlecanie zadań publicznych w trybie „małych grantów” 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba otwartych konkursów dla NGO na powierzenie lub wsparcie zadań publicznych - liczba wspieranych lub powierzanych zadań publicznych - pula środków przeznaczonych na wsparcie i powierzenie zadań publicznych - liczba projektów zgłoszonych w ramach inicjatywy lokalnej - liczba zrealizowanych projektów w ramach inicjatywy lokalnej - pula środków przeznaczonych na realizację zadań publicznych w ramach inicjatywy lokalnej - liczba projektów zgłoszonych w trybie „małych grantów” - liczba zrealizowanych projektów w trybie „małych grantów” - pula środków przeznaczonych na realizację zadań publicznych w trybie „małych grantów” 	<p>UG Brwinów, lokalne instytucje i organizacje</p>
<p>Cel operacyjny 1.3.: Tworzenie sektora ekonomii społecznej w gminie i</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba podmiotów ekonomii społecznej, w tym przedsiębiorstw społecznych i 	<p>UG Brwinów, podmioty ekonomii</p>

<p>wzmocnienie odpowiedzialności społecznej biznesu (w kontekście wspierania społeczności lokalnej)</p> <p>Działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wspieranie powstawania podmiotów ekonomii społecznej, w tym przedsiębiorstw społecznych i podmiotów o charakterze reintegracyjnym - Prowadzenie kampanii społecznych na rzecz promocji odpowiedzialności społecznej biznesu - Prowadzenie konkursów z obszaru promocji odpowiedzialności społecznej biznesu dla przedsiębiorców 	<p>podmiotów o charakterze reintegracyjnym</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba kampanii społecznych promujących odpowiedzialność społeczną biznesu - liczba konkursów dla przedsiębiorców z obszaru odpowiedzialności społecznej biznesu - liczba uczestników konkursów z obszaru odpowiedzialności społecznej biznesu dla przedsiębiorców 	<p>społecznej i przedsiębiorstwa społeczne, lokalni przedsiębiorcy, instytucje i organizacje pozarządowe</p>
<p>Cel operacyjny 1.4.: Zwiększenie poziomu integracji i spójności społecznej (w tym integracja międzypokoleniowa, wzmacnianie relacji „nowoprzybyłych” i „zasiedziały” mieszkańców gminy, integracja mieszkańców różnych obszarów gminy, tworzenie kultury współpracy, wzmacnianie kapitału społecznego)</p> <p>Działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Organizowanie integracyjnych wydarzeń kulturalnych, rozrywkowych i sportowych - Organizowanie konkursów na rzecz upowszechniania wiedzy o lokalnej historii i dziedzictwie kulturowym dla różnych grup mieszkańców - Organizowanie otwartych konkursów na realizację zadań publicznych, zawierających działania na rzecz zwiększenia spójności społecznej gminy - Prowadzenie kampanii społecznych na rzecz zwiększenia spójności społecznej gminy - Tworzenie nowych oraz podnoszenie jakości dotychczasowych miejsc spotkań dla mieszkańców (np. terenów zielonych, miejsc spotkań i odpoczynku, rozwiązań przestrzennych) 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba integracyjnych wydarzeń kulturalnych, rozrywkowych i sportowych - liczba uczestników integracyjnych wydarzeń kulturalnych, rozrywkowych i sportowych - liczba konkursów na rzecz upowszechniania wiedzy o lokalnej historii i dziedzictwie kulturowym dla różnych grup mieszkańców (np. dzieci, młodzieży, osób dorosłych) - liczba uczestników konkursów na rzecz upowszechniania wiedzy o lokalnej historii i dziedzictwie kulturowym dla różnych grup mieszkańców (np. dzieci, młodzieży, osób dorosłych) - liczba otwartych konkursów na realizację zadań publicznych, zawierających działania na rzecz zwiększenia spójności społecznej gminy - liczba zrealizowanych zadań publicznych, zawierających działania na rzecz zwiększenia spójności społecznej gminy - liczba kampanii społecznych na rzecz zwiększenia spójności społecznej gminy - liczba nowych lub zrewitalizowanych miejsc odpoczynku i rekreacji 	<p>UG Brwinów, inne lokalne instytucje i organizacje, ankiety ewaluacyjne</p>

sprzyjających budowaniu relacji międzyludzkich)		
---	--	--

Tabela 38. Struktura obszaru i celu strategicznego nr 2

OBSZAR 2: DOSTARCZANIE WYSOKIEJ JAKOŚCI USŁUG SPOŁECZNYCH DLA RÓŻNYCH GRUP MIESZKAŃCÓW, W TYM ZNIWELOWANIE NEGATYWNYCH ZJAWISK SPOŁECZNYCH.		
CEL STRATEGICZNY 2: Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez zapewnienie sprawnego systemu lokalnych usług społecznych, w tym jako narzędzia rozwiązywania problemów społecznych		
Cele operacyjne i działania	Wskaźniki realizacji celów	Źródła weryfikacji
<p>Cel operacyjny 2.1.: Zapewnienie wysokiej jakości oferty w obszarach ochrony zdrowia, edukacji, kultury, sportu dla różnych grup mieszkańców, w tym m.in:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dzieci - młodzieży - rodzin z dziećmi <p>Działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zapewnienie opieki w żłobkach i przedszkolach - Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług edukacyjnych - Organizowanie zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży - Opracowanie i realizacja programów zdrowotnych - Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług kulturalnych (w tym organizacja zajęć i wydarzeń kulturalnych) - Organizacja zajęć i wydarzeń sportowych - Prowadzenie i rozwój placówek wsparcia dziennego 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba ośrodków zdrowia na 1000 mieszkańców - liczba miejsc w żłobkach - liczba miejsc w przedszkolach - liczba miejsc w szkołach - liczba zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży - liczba uczestników zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży - liczba programów zdrowotnych - liczba uczestników programów zdrowotnych - liczba wydarzeń kulturalnych - liczba odbiorców usług GOK w Brwinowie - liczba odbiorców usług Biblioteki Publicznej w Brwinowie - liczba wydarzeń sportowych - liczba uczestników wydarzeń sportowych - liczba placówek wsparcia dziennego (np. świetlic) - liczba osób korzystających z usług placówek wsparcia dziennego (np. świetlic) 	<p>UG Brwinów, placówki edukacyjne, ośrodki zdrowia, instytucje kultury, inne lokalne instytucje i organizacje, badania ankietowe</p>
<p>Cel operacyjny 2.2.: Stworzenie kompleksowej oferty usług dla seniorów</p> <p>Działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prowadzenie i rozwój Brwinowskiego Uniwersytetu Każdego Wieku (BUKW) - Prowadzenie i rozwój Klubu Senior+ - Utworzenie kolejnych klubów seniora 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba słuchaczy BUKW - liczba godzin zajęć realizowanych przez BUKW - liczba klubów seniora - liczba odbiorców wsparcia oferowanego przez kluby seniora - liczba dziennych domów seniora - liczba odbiorców wsparcia oferowanego przez dzienny dom seniora - liczba projektów na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej 	<p>UG Brwinów, ŚOPS, UKW, GOK, Klub Senior+, inne lokalne instytucje i organizacje, badania ankietowe</p>

<ul style="list-style-type: none"> - Utworzenie dziennego domu seniora - Prowadzenie działań na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej seniorów - Zapewnienie wysokiej jakości usług opiekuńczych - Promowanie wolontariatu i usług sąsiedzkich jako instrumentów wsparcia seniorów - Prowadzenie działań na rzecz upowszechniania wiedzy na tematy senioralne, zmiana postaw i niwelowanie negatywnych stereotypów względem seniorów - Diagnozowanie potrzeb seniorów 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba odbiorców usług opiekuńczych - liczba godzin świadczonych usług opiekuńczych - liczba działań (np. kampanii społecznych) na rzecz budowania pozytywnego wizerunku seniorów - liczba badań potrzeb seniorów 	
<p>Cel operacyjny 2.3.: Stworzenie kompleksowej oferty usług dla osób z niepełnosprawnościami</p> <p>Działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prowadzenie działań na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami - Zapewnienie wysokiej jakości usług opiekuńczych - Zapewnienie wysokiej jakości usług skierowanych do osób o różnym stopniu i rodzaju niepełnosprawności - Promowanie wolontariatu i usług sąsiedzkich jako instrumentów wsparcia osób z niepełnosprawnościami - Prowadzenie działań na rzecz upowszechniania wiedzy, zmiany postaw i niwelowania negatywnych stereotypów względem osób z niepełnosprawnościami - Utworzenie i aktualizacja mapy dostępności miejscowych obiektów użytku publicznego (pod kątem barier architektonicznych) - Prowadzenie działań na rzecz likwidacji barier architektonicznych 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba działań skierowanych do osób z niepełnosprawnościami - liczba odbiorców działań skierowanych do osób z niepełnosprawnościami - liczba projektów na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej - liczba odbiorców usług opiekuńczych - liczba godzin świadczonych usług opiekuńczych - liczba działań (np. kampanii społecznych) na rzecz upowszechniania wiedzy i budowania pozytywnego wizerunku osób z niepełnosprawnościami - liczba budynków, w których zlikwidowane zostały bariery architektoniczne - liczba mieszkań chronionych - liczba osób korzystających z mieszkań chronionych - liczba badań potrzeb osób z niepełnosprawnościami 	<p>UG Brwinów, inne lokalne instytucje i organizacje, badania ankietowe</p>

<ul style="list-style-type: none"> - Utworzenie mieszkania chronionego - Diagnozowanie potrzeb osób z niepełnosprawnościami 		
<p>Cel operacyjny 2.4.: Skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych:</p> <p>Działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Opracowanie i realizacja programów operacyjnych z obszaru rozwiązywania problemów społecznych - Wspieranie rodzin w kryzysie - Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie - Udzielanie wsparcia osobom w trudnej sytuacji życiowej - Podejmowanie działań z obszaru profilaktyki uzależnień - Podejmowanie działań na rzecz aktywizacji zawodowej 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba programów z obszaru profilaktyki uzależnień - liczba odbiorców programów z obszaru profilaktyki uzależnień - liczba osób objętych działaniami Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych - liczba odbiorców usług Punktu Konsultacyjnego dla osób z uzależnieniami - liczba programów z obszaru przeciwdziałania przemocy w rodzinie - liczba odbiorców programów z obszaru przeciwdziałania przemocy w rodzinie - liczba wdrożonych procedur „Niebieskiej Karty” - liczba asystentów rodziny w gminie - liczba rodzin objętych wsparciem asystentów - liczba grup wsparcia i samopomocowych - liczba odbiorców pomocy w ramach grup wsparcia i samopomocowych - liczba działań na rzecz aktywizacji zawodowej - liczba odbiorców działań na rzecz aktywizacji zawodowej - stopa bezrobocia (w powiecie pruszkowskim) - liczba zarejestrowanych bezrobotnych - liczba rodzin objętych pracą socjalną - liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności - liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej 	<p>UG Brwinów, inne lokalne instytucje i organizacje, badania ewaluacyjne, Powiatowy Urząd Pracy w Pruszkowie, Bank Danych Lokalnych GUS</p>

Tabela 39. Struktura obszaru i celu strategicznego nr 3

OBZAR 3: WZMOCNIENIE LOKALNEJ SIECI WSPÓŁPRACY I SYSTEMU POLITYKI SPOŁECZNEJ		
CEL STRATEGICZNY 3: Zapewnienie sprawnego systemu polityki i pomocy społecznej w gminie		
Cele operacyjne i działania	Wskaźniki realizacji celów	Źródła weryfikacji
<p>Cel operacyjny 3.1.: Rozbudowa bazy lokalowej na potrzeby realizacji działań społecznych (dla instytucji publicznych i organizacji pozarządowych)</p> <p>Działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rozbudowa i modernizacja bazy 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba działań na rzecz poprawy warunków lokalowych ŚOPS (zwiększenie powierzchni lokalowej, dostosowanie do potrzeb osób z niepełnosprawnościami) - liczba lokali przeznaczonych na działalność społeczną (w tym realizację usług społecznych) - powierzchnia lokali przeznaczonych na 	<p>UG Brwinów, ŚOPS</p>

<p>lokalowej ŚOPS</p> <p>- Zapewnienie lokali przeznaczonych na działalność społeczną oraz realizację usług społecznych</p>	<p>działalność społeczną (w tym realizację usług społecznych)</p>	
<p>Cel operacyjny 3.2.: Wsparcie lokalnych profesjonalistów w obszarze polityki społecznej i wzmocnienie potencjału i zasobów miejscowych instytucji i organizacji, działających w obszarze polityki i pomocy społecznej</p> <p>Działania:</p> <p>- Organizacja szkoleń dla lokalnych profesjonalistów w obszarze pomocy i polityki społecznej</p> <p>- Diagnozowanie potrzeb szkoleniowych profesjonalistów w obszarze polityki społecznej</p> <p>- Prowadzenie działań w obszarze superwizji</p> <p>- Prowadzenie działań na rzecz zapobiegania wypaleniu zawodowemu</p>	<p>- liczba szkoleń i innych form edukacyjnych, skierowanych do lokalnych profesjonalistów w obszarze pomocy i polityki społecznej</p> <p>- liczba odbiorców szkoleń i innych form edukacyjnych, skierowanych do lokalnych profesjonalistów w obszarze pomocy i polityki społecznej</p> <p>- liczba badań potrzeb szkoleniowych</p> <p>- liczba działań w obszarze superwizji</p> <p>- liczba osób uczestniczących w superwizji</p> <p>- liczba działań na rzecz zapobiegania wypaleniu zawodowemu</p> <p>- liczba osób uczestniczących w działaniach na rzecz zapobiegania wypaleniu zawodowemu</p>	<p>UG Brwinów, ŚOPS, inne lokalne instytucje i organizacje, badania potrzeb z zakresu wsparcia, badania potrzeb szkoleniowych</p>
<p>Cel operacyjny 3.3.: Budowanie koalicji różnych podmiotów na rzecz rozwiązywania problemów społecznych (lokalnej i ponadlokalnej, np. w ramach współpracy partnerskiej z sąsiednimi JST jako „Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów”, powiatowej, regionalnej)</p> <p>Działania:</p> <p>- Zawiązywanie partnerstw lokalnych</p> <p>- Kontynuacja i rozwój działań w ramach współpracy partnerskiej PTO</p> <p>- Opracowanie i realizacja projektów, realizowanych w partnerstwie</p>	<p>- liczba partnerstw lokalnych (w tym międzysektorowych)</p> <p>- liczba projektów lokalnych realizowanych w partnerstwie</p> <p>- liczba lokalnych forów współpracy i wymiany doświadczeń</p> <p>- liczba partnerstw ponadlokalnych (w tym międzysektorowych)</p> <p>- liczba projektów ponadlokalnych realizowanych w partnerstwie</p> <p>- liczba ponadlokalnych forów współpracy i wymiany doświadczeń</p>	<p>UG Brwinów, inne lokalne instytucje i organizacje</p>

5. Wdrażanie, monitoring i ewaluacja strategii

Warunkiem sprawnej oraz efektywnej realizacji Strategii jest opracowanie skutecznego systemu monitorowania i oceny dokumentu. Skuteczna i efektywna realizacja wszelkich polityk publicznych wymaga współpracy międzyinstytucjonalnej oraz koordynacji

podejmowanych działań przy udziale mieszkańców. Zaproponowane poniżej założenia systemu wdrażania, monitoringu, ewaluacji i aktualizacji Strategii tworzą ramowy model zarządzania strategicznego w zakresie polityki społecznej Gminy Brwinów.

Wdrażanie

Realizacja celów Strategii oraz wymienionych w niej działań zależeć będzie od sprawności gminy Brwinów i jej jednostek organizacyjnych. Wskazane cele oraz zaprojektowane działania mogą być zrealizowane poprzez współpracę międzysektorową, obejmującą m.in. instytucje publiczne, przedsiębiorców, a także organizacje społeczne (ale również lokalnych liderów i grupy nieformalne).

Strategia będzie realizowana w powiązaniu z dokumentami programowymi gminy o charakterze operacyjnym, w tym m.in. „Programem Wspierania Rodziny w Gminie Brwinów na lata 2021-2023” i „Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Brwinów na lata 2021-2023”. Środki finansowe na realizację zaplanowanych zadań będą pochodzić z budżetu gminy (tj. będą ujmowane w corocznych uchwałach budżetowych Rady Miejskiej w Brwinowie), a także – w ramach dostępnych możliwości – ze źródeł zewnętrznych.

Wobec obszernego i różnorodnego zestawienia problemów społecznych, wskazanych w diagnozie, rekomendowane jest wzmocnienie współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz rozwiązywania problemów społecznych. W proces wdrażania Strategii w oczywisty sposób będą zaangażowane instytucje samorządowe, ale również miejscowe organizacje pozarządowe, lokalni liderzy, grupy nieformalne, przedstawiciele różnych środowisk społecznych (interesariusze poszczególnych problemów). Ważną rolę w procesach wdrożeniowych dokumentu będzie odgrywać Koordynator Strategii, który stanie się osobą bezpośrednio nadzorującą stopień realizacji zaplanowanych zadań. Główne zadania koordynatora polegać będą na bieżącej analizie stanu realizacji działań (m.in. poprzez wskaźniki), obserwacji uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, wpływających lub mogących wpłynąć na wykonywanie poszczególnych zadań, wreszcie – aktywnym poszukiwaniu zewnętrznych źródeł finansowania.

Do usprawnienia prac nad rozwiązywaniem ewentualnych problemów w zidentyfikowanych obszarach tematycznych rekomendowane jest powołanie Zespołu Koordynującego ds. Realizacji i Monitoringu Strategii, w skład którego wejdą przedstawiciele władz gminy, urzędnicy, lokalni eksperci, działacze społeczni i inne zainteresowane osoby, kompetentne w różnych obszarach polityki społecznej gminy. Liczba członków i skład zespołu może się zmieniać, w zależności o aktualnych potrzeb. Spotkania zespołu, oparte na wypracowanych standardach współpracy, powinny mieć charakter cykliczny. Rekomendowane jest, aby odbywały się one nie rzadziej niż raz na 6 miesięcy. Do zadań Zespołu należeć będzie m.in. realizacja podjętych przedsięwzięć, monitoring stopnia realizacji poszczególnych zadań, inicjowanie nowych działań, umożliwiających realizację celów strategicznych, przekazywanie wniosków i sugestii Koordynatorowi Strategii. Za organizację spotkań wspomnianego Zespołu odpowiadać będzie odpowiadać jego przewodniczący, pełniący jednocześnie rolę Koordynatora Strategii. Rekomenduje się, aby tę funkcję pełniła osoba sprawująca nadzór nad obszarem polityki społecznej gminy.

Ramy finansowe Strategii

Ramy finansowe, wskazane w ustawie o pomocy społecznej, nie zostały w niej zdefiniowane, mimo że są obligatoryjne do uwzględnienia w Strategii. Ustawodawca nie wyjaśnił, jak szczegółowo ten element powinien zostać skonstruowany. Definicji i objaśnień dotyczących stosowania ram finansowych nie zawierają również inne akty prawne dotyczące pomocy społecznej i planowania strategicznego. Obowiązek określenia ram finansowych wskazuje na konieczność zapewnienia środków na realizację działań zaplanowanych w Strategii. Należy zwrócić uwagę na fakt, że działania określone w niniejszym dokumencie będą realizowane przez różne instytucje i organizacje, dysponujących własnymi środkami budżetowymi, ujętymi w poszczególnych planach finansowych. Sama Strategia z jej szerokim spektrum działania nie posiada wyodrębnionego budżetu. Wydatki związane z realizacją zadań nie mogą przekroczyć kwot określonych w uchwalanej corocznie Uchwale Budżetowej Gminy Brwinów (Uchwała Nr XXX.325.2020 z dnia 21 grudnia 2020 r. Rady Miejskiej w Brwinowie) oraz Wieloletniej Prognozie Finansowej Gminy Brwinów (Uchwała Nr III.12.2018 z dnia 20 grudnia 2018 r.

Rady Miejskiej w Brwinowie). Zadania gminy finansowane są z jej dochodów, w skład których wchodzi przede wszystkim:

- Dochody własne (podatki i opłaty lokalne),
- Subwencja ogólna,
- Dotacje celowe z budżetu państwa,
- Udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych i prawnych,
- Środki pochodzące ze źródeł zewnętrznych, w tym z budżetu Unii Europejskiej.

Komunikacja społeczna

Warunkiem sprawnej realizacji działań zaplanowanych w ramach niniejszej Strategii jest zapewnienie odpowiedniego wsparcia komunikacyjnego. Zakłada się, że komunikacja społeczna będzie oparta przede wszystkim na trzech filarach: mediach lokalnych (papierowych i elektronicznych), portalach społecznościowych, a także kontaktach bezpośrednich.

Nośniki informacji/kanały komunikacji z grupami docelowymi:

- strona internetowa i BIP Gminy Brwinów,
- profil gminy na portalu Facebook,
- prasa lokalna,
- lokalne portale informacyjne,
- fora internetowe, grupy dyskusyjne,
- biuletyny informacyjne (skuteczny kanał dotarcia do osób starszych),
- ogłoszenia na ulicznych tablicach informacyjnych oraz w budynkach użyteczności publicznej,
- komunikacja za pośrednictwem miejscowych instytucji i organizacji, np. edukacyjnych, kulturalnych, czy sportowych (możliwość dotarcia do rodzin z dziećmi, w tym „nowoprzybyłych” mieszkańców),
- spotkania bezpośrednie z mieszkańcami (np. z udziałem burmistrza, radnych, urzędników, lokalnych liderów, czy innych znaczących osób),

- spotkania „branżowe”, fora tematyczne (np. skupiające instytucje i organizacje reprezentujące różne sfery życia w gminie: kulturę, sport, edukację, politykę społeczną...).

Kierunki działań proponowanych do realizacji w ramach Strategii:

Do kluczowych kierunków działań, które mogą być realizowane w ramach Strategii należą m.in.:

- promocja, komunikacja społeczna,
- gospodarka komunalna,
- sport,
- kultura,
- edukacja,
- turystyka,
- polityka społeczna (w tym pomoc społeczna),
- mieszkalnictwo komunalne i socjalne,
- ochrona dziedzictwa kulturowego i historycznego,
- podnoszenie jakości życia mieszkańców,
- poprawa standardu świadczonych usług publicznych,
- zagospodarowanie przestrzenne,
- rozwój gospodarczy i wspieranie przedsiębiorczości,
- bezpieczeństwo publiczne.

Zakłada się, że informacje na temat stanu realizacji Strategii będą przekazywane wszystkim zainteresowanym osobom i podmiotom m.in. poprzez media papierowe i elektroniczne, a także podczas bezpośrednich spotkań z przedstawicielami różnych grup społecznych, w tym mieszkańcami, przedsiębiorcami, działaczami organizacji pozarządowych.

Monitoring

Monitoring ma na celu gromadzenie oraz analizę danych na temat przebiegu realizacji danego programu, pozwalając na identyfikację ewentualnych trudności i wprowadzanie stosownych korekt. Opracowanie systemu monitorowania umożliwi gromadzenie bieżących danych, dotyczących postępów we wdrażaniu oraz osiągnięciu zaplanowanych w Strategii celów. Pozwoli również na obserwację rezultatów prowadzonych działań, a – w razie potrzeby – wprowadzenie niezbędnych aktualizacji oraz korekt. Zakres monitoringu i ewaluacji Strategii wyznaczają cele strategiczne oraz zaplanowane działania.

Dla skutecznego prowadzenia monitoringu konieczne jest systematyczne gromadzenie i analiza danych, obejmujących m.in.: trendy rozwojowe, wskaźniki ekonomiczne, czy dane na temat struktury budżetu gminy. Stworzenie kompleksowego zbioru (bazy) danych zapewni przepływ informacji między wszystkimi osobami i podmiotami, zaangażowanymi we wdrażanie Strategii.

Wspomniane dane na potrzeby monitoringu będą zbierane na bieżąco. Podmioty zaangażowane w realizację poszczególnych zadań będą zobowiązane do przekazywania Koordynatorowi danych za rok poprzedni do końca lutego każdego roku. Pozyskiwane będą również informacje pochodzące ze źródeł zewnętrznych (np. Bank Danych Lokalnych GUS). Na tej podstawie opracowywane będą coroczne raporty z monitoringu Strategii, zawierające m.in. analizę wskaźników odzwierciedlających aktualny poziom realizacji założonych celów i zadań, jak również opis najważniejszych działań, podjętych w ramach Strategii.

Najważniejsze wymagania efektywnego monitoringu to:

- jasne i przejrzyste kryteria, pozwalające na obiektywną ocenę przebiegu procesu realizacji Strategii;
- dostarczanie podstaw do podejmowania decyzji, zarówno w kwestiach szczegółowych, jak i strategicznych.

Skuteczny monitoring musi obejmować ocenę przebiegu realizacji Strategii, tj. jej celów i zadań oraz uzyskiwanych efektów. Monitoring wypełnia zatem dwie podstawowe funkcje: sprawdzającą i korygującą. Funkcja sprawdzająca polega na analizie wykonanych

przedsięwzięć w relacji do założonych celów. Z kolei funkcja korygująca sprowadza się do dokonywania stosownych aktualizacji oraz zmian, wynikających ze szczególnie istotnych okoliczności, których nie dało się przewidzieć w fazie tworzenia dokumentu.

Ewaluacja

Celem ewaluacji jest dostarczenie nie tylko bieżących informacji na temat stanu realizacji Strategii, lecz przede wszystkim ocena rzeczywistych efektów podejmowanych działań. Badania ewaluacyjne prowadzone będą w trakcie jej realizacji (ewaluacja on-going) oraz po jej zakończeniu (ewaluacja ex-post). Działania ewaluacyjne będą mieć charakter ustawiczny, a więc będą realizowane przez cały okres wdrażania dokumentu. Wyniki ewaluacji zostaną wykorzystane do wprowadzenia niezbędnych korekt w tym procesie. Zaplanowano partycypacyjny model ewaluacji, polegający na włączeniu przedstawicieli różnych środowisk, grup społecznych i sektorów: instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców, lokalnych liderów, reprezentantów grup nieformalnych, czy wreszcie niezaangażowanych społecznie mieszkańców Gminy Brwinów.

Ewaluacja Strategii będzie prowadzona w oparciu o następujące kryteria:

- **Adekwatność/trafność** – rozumiana jako ocena sposobu doboru zastosowanych instrumentów pod kątem realizacji celów Strategii (głównego i szczegółowych), a także ocena związku między zdefiniowanymi celami a **realnymi potrzebami**, które mają zostać rozwiązane dzięki interwencji publicznej,
- **Użyteczność** - rozumiana jako ocena stopnia dostosowania działań w ramach Strategii do potrzeb odbiorców (czy przedsięwzięcia te odpowiadają realnym potrzebom grup docelowych),
- **Efektywność** - rozumiana jako relacja poniesionych nakładów do uzyskanych efektów (czy Strategia przynosi pożądane efekty przy zakładanych kosztach, czy koszty te nie mogłyby być niższe, dając porównywalne efekty?),
- **Skuteczność** – rozumiana jako stopień realizacji założonych celów (głównych i szczegółowych),

- **Oddziaływanie/wpływ** – rozumiane jako ocena związku między podejmowanymi działaniami a osiągnięciem założonych w Strategii celów (w tym oddziaływania dokumentu w szerszym ujęciu, tj. zmiany społecznej),
- **Trwałość efektów** – rozumiana jako ocena, w jakim stopniu uzyskane rezultaty będą widoczne w dłuższej perspektywie czasowej (czy jest prawdopodobne ich funkcjonowanie po zakończeniu finansowania, od czego zależy trwałość uzyskanych efektów – czynniki sprzyjające i niesprzyjające trwałości),
- **Spójność zarządzania** – rozumiana jako ocena sposobu zarządzania Strategią, w tym struktury organizacyjnej, komunikacji wewnętrznej, sposobu podejmowania decyzji, współpracy między partnerami itp.,
- **Wartość dodana** – rozumiana jako wystąpienie innych niż założone efektów wynikających z realizacji Strategii (pozytywnych lub negatywnych).

Ewaluacja będzie wykonywana przez cały okres wdrażania Strategii, z wykorzystaniem różnych instrumentów. Przedsięwzięcia te realizowane będą w sposób etapowy. Do przeprowadzenia ewaluacji niezbędne są takie informacje, jak: dane statystyczne, raporty z monitoringu, raporty z kontroli, dane z badań społecznych.